

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

**SORØ
SLUTTEDE SKYDESELSKAB
AF 1848**

1848-1998

Helge Torm

SORØ
SLUTTEDE SKYDESELSKAB
AF 1848

1848–1998

“Sorø Sluttede Skydeselskab af 1848”

Forf. og red.: Helge Torm

Udgiver: Sorø Sluttede Skydeselskab

Udgivelsessted: Sorø

Udgivelsesår: 1998

Lay-out: Udgiverne og forf.

Papir: G-Print, 130 g

Skrift: Times

**Fotos: Hvor intet andet er indført
og med undtagelse af ill. på s. 15 og 24:
Peter Carstensen, Sorø**

Bogtrykker: Sorø Bogtrykkeri

Oplag: 150 eks.

Ekspedition: Sorø Amts Museum

Storgade 17

4180 Sorø

ISBN: 87-886213-6-7

Indholdsfortegnelse

Forord v/ K. B. Andersen, fmd. for SSS af 1848	s. 4
Sorø Sluttede Skydeselskabs historie 1848-1998 v/ museumsinspektør Helge Torm	s. 5
I. Indledning	s. 5
II. Problemstillinger	s. 5
III. Baggrunden for oprettelsen	s. 6
1. Situationen i Det danske Rige generelt	
2. Situationen i Sorø marts 1848	
IV. Oprettelsen den 23. marts	s. 7
V. Drivkræfterne	s. 8
VI. Organisering og de første skydepladser	s. 10
1. Uformel bevægelse	
2a. Skiftende skydepladser	
2b. Skovrider R. Rarauw	
2c. Forstinspektør Eide	
VII. Omdannelsen til et sluttet skydeselskab i 1868	s. 14
VIII. Sorø sluttede Skydeselskab 1868 - ca. 1880	s. 15
1. Købmand Søren Smith og organisationen	
2. Skydefaciliteterne	
3. Begyndende konkurrence	
IX. Konsolidering (ca. 1880 - 1900)	s. 20
1. Organisationen	
2. Skydefaciliteterne	
X. Skærpet konkurrence o. 1900: "De adelige" contra "De borgerlige"	s. 22
XI. Fra fred og forsoning til verdens krig og dyrtid (ca. 1900 - ca. 1925)	s. 24
1. Organisation	
2. Den besværlige krig	
3. Skydningerne	
XII. Fra madstrid til krigstid (ca. 1925 - 1940)	s. 29
1. Da selskabet kom op at "toppes"	
2. Fælles fodslag under duoviratet Sv. Hansen og Fr. Lange	
3. Skovture og 90-års fest	
XIII. Fra krig uden skydning til normalisering og 100-års fest (1940 - 1949)	s. 32
1. Mere eller mindre våbenløse skytter	
2. Keglespil og andre alternativer	
3. Nye våben og anden skydebane	
4. 100-års jubilæet	
XIV. Nye tider med Carlsen i spidsen	s. 34
1. Nyt klubhus	
2. Fredelig kappestrid med S. K. af 1900	
3. Livet i skoven	
4. Øget selskabelighed og store fester	
XV. De sidste 25 år	s. 40
XVI. Sammenfattende tilbageblik	s. 40
Erindringer v/ Frederik Lange	s. 46
Erindringer v/ Hans Urban Hansen	s. 48
Noter	s. 52
Appendiks A: Vedtægterne for SSS fra 1868	s. 56
Appendiks B: De nugældende vedtægter	s. 57
Oversigt over formænd gennem tiderne og de bedste skydekonger	s. 59

Forord

150 år er under alle omstændigheder et langt spænd af tid. Når der er tale om et 150 års jubilæum for en eksisterende og levende forening, er det enestående lang tid.

Sorø Sluttede Skydeselskab af 1848 lever og har det godt – et Selskab sluttet med 16 medlemmer og kun 6 møder om året, hvor formålsparagraffen om at forbedre medlemmernes skydefærdighed og fremme selskabeligt samvær efterlevs.

Nøglen til et sådant foreningsliv ligger som altid i fortiden. Selskabets styrelse fandt derfor hurtigt ud af at ville benytte jubilæet til at få lavet en kvalificeret undersøgelse af dets historie. Vi henvendte os til museumsinspektør Helge Torm, Sorø Amts Museum, og bad ham hjælpe med at lave et lille jubilæumsskrift. Resultatet foreligger her – ikke et lille skrift – men en lille afhandling, der ikke bare handler om Selskabets historie, men også om de mange personligheder, der har været med til at præge det. Dermed er det også blevet Sorøs historie.

Vi vil gerne takke Helge Torm for hans store og begejstede indsats, ligesom vi gerne vil takke BG Bank/Sorø Spare- og Laanekasses Fond, uden hvis støtte dette stykke soranske kulturhistorie ikke ville være blevet til.

Sorø, maj 1998.

K. B. Andersen,
formand.

Fremstilling af Sorø sluttede Skydeselskabs historie 1848–1998

I. Indledning

Jubilæer er godt for mange ting, ikke mindst fordi det er en lejlighed til at kigge tilbage og se på, hvordan det begyndte og siden udviklede sig.

I dette tilfælde er der tale om et enestående jubilæum, og det er det af to grunde. For det første fordi den jubilerende forening er landets om ikke ældste, så dog i det mindste en af landets ældst eksisterende private skytteforeninger, og for det andet fordi skydeselskabet er den ældst eksisterende forening i Sorø overhovedet. Det er ikke hverdagskost i Danmark, at en forening kan fejre 150 år.

Når det gælder alder på private skydekorps, må det i sandhedens interesse anføres, at i al fald både Fredericia og Horsens, men sikkert også andre af de gamle købstæder, har ældre korps end Sorø¹⁾.

Man savner en landsdækkende oversigt.

Der er måske dog det lidt ubehagelige, at selskabets høje alder hviler på et tilsyneladende spinkelt kildegrundlag, men den efterfølgende fremstilling har som et mål haft at give den sikre dokumentation derfor, og det skulle læseren gerne kunne se, er lykkedes!

For opfordringen fra Sorø sluttede Skydeselskab til forf. til at udarbejde dette jubilæumsskrift og den tillid, som dermed er vist mig, takker jeg på det hjerteligste.

Samtidig vil jeg gerne takke formanden for selskabets bestyrelse K. B. Andersen og efter anciennitet ældste ordinære medlem Hans Urban Hansen for gode råd og nyttig hjælp undervejs i studiet af selskabets historie. Endvidere takkes Landsarkivet i København og Sorø Akademis Bibliotek for beredvillig assistance. Endelig

takker jeg min sekretær på amtsmuseet, Mona Mogensen, for nyttig hjælp ved manuskriptbehandlingen.

II. Problemstillinger

Det ældste skriftlige materiale i foreningens eget arkiv går tilbage til 1868-69, altså tyve år yngre end foreningens tilblivelse, men forf. føler sig alligevel ud fra andre kilder sikker på, at traditionen i foreningen, som siger, at foreningen blev oprettet i 1848, er god nok.

Nu må det straks understreges, at forf. ikke er den første, der kæder begivenhederne i Danmark i marts 1848 i almindelighed og særlige reaktioner på dem i Sorø i særdeleshed sammen med eksistensen af ”Sorø sluttede Skydeselskab”, men ved en tilfældighed bliver nærværende skrift det første værk, hvor sagens rette sammenhæng kommer på tryk!

L. F. la Cour er for så vidt meget tæt på sandheden i sin byhistorie fra 1938. Her omtaler han en skrivelse fra selskabets bestyrelse af 11. maj 1896, hvor det anførtes, at det ældste medlem, kammerråd, købmand S. Smith kunne huske, at selskabets historie gik tilbage til 1848, men det eksakte tidspunkt og de nærmere omstændigheder oplystes ikke.^{1a)} Dem har la Cour dog selv draget frem i samme værk i forbindelse med omtalen af begyndelsen på den 1. slesvigske krig i marts 1848 og dens indvirken på forholdene i Sorø, hvor la Cour citerer fra erindringer af en af datidens elever²⁾, men han lægger ikke selv to og to sammen.

Heller ikke selskabets daværende formand, Mogens A. Carlsen, er i sin artikel i Jul i Sorø i 1973 i anledning af

selskabets 125 års jubilæum helt på det rene med, hvordan tingene hang sammen, for han holder sig m.h.t. spørgsmålet om selskabets oprindelse blot til Smiths oplysninger i 1896, som Carlsen uden al tvivl har fra la Cours bog, men Carlsen lægger lidt til Smith ved at hævde, at selskabet ”stiftedes i marts måned 1848 grundet på nationalitetsfølelse”.³⁾ Om Carlsen her har haft de hos la Cour gengivne 1848-erindringer in mente, er uvist, men ikke utænkeligt. I al fald bringer Carlsen ikke selv argument for, at oprettelsen skulle være sket i marts 1848.

Det er faktisk først i 1996, at der er nogen, som forstår at pege på nogle bestemte begivenheder i Sorø i marts 1848 som dem, der er lig med begyndelsen til ”Sorø sluttede Skydeselskabs” historie, og så kom denne erkendelse desværre ikke længere end til ophavsmandens skrivebord. Det er lektor Lars Kelstrup, Sorø Akademi, der i en lidt anden forbindelse - historien om brug af øvelsesvåben blandt elever på Akademiet gennem tiderne - kommer ind på skydeselskabets eksistens og gør flg. betragtning gældende: ”Den nationale begejstring i 1848 havde kunnet mærkes også i Sorø. Lærerne, en del af borgerne og alle akademisterne dannede et frikorps...Frikorpset findes stadig som Sorø sluttede Skydeselskab af 1848”.⁴⁾

Ikke blot har spørgsmålet om selskabets tilblivelse været mere eller mindre godt undersøgt, også spørgsmålet om, hvem der stod bag det, er man til dato ikke gået nærmere ind på, men her er der trods alt gode indicier, som kommer meget tæt på egentlige beviser.

Det er ikke mindre vanskeligt at rekonstruere foreningens historie fra efter 1848 og frem til sidst i 1860’erne, men der kan dog stykkes noget meningsfuldt sammen.

Da der i årene efter 1848 er opstået andre skydeforeninger i Sorø, kunne det være særligt interessant også at komme ind på, hvorledes denne udvikling har fundet sted, og hvilken betydning den har haft for Sorø sluttede Skydeselskab.

I afsnittene III-VI vil forf. - trods de kildemæssige

svagheder - søge at give en sammenhængende skildring af selskabets historie i dets første snes år.

I afs. VII-IX følges selskabets historie fra sidst i 1860’erne til århundredskiftet, mens afsnit X-XV vil berøre det videre forløb i dette århundrede op til nutiden.

III. Baggrunden for oprettelsen

1. Situationen i Det danske Rige i 1848 generelt

Stiftelsen af et lokalt skydeselskab i Sorø i marts 1848, som vi straks skal vende tilbage til, er en direkte følge af det faktum, at de alvorlige politiske problemer vedr. hertugdømmerne Slesvig og Holsten og deres forfatningsmæssige status, som havde stået på igennem mange år, i løbet af denne måned var endt i et åbent oprør, inspireret af den almindelig uro i europæiske stater på denne tid.

Begivenhedsforløbet var kort fortalt det, at tysksindede slesvig-holstenere på et møde i Rendsborg d. 18. marts vedtog at stille fem krav til den danske regering, af hvilke de fire vigtigste var: 1) Der skulle udarbejdes en fælles forfatning for Slesvig og Holsten, 2) Hertugdømmet Slesvig skulle - ligesom Holsten var det - optages i Det tyske Forbund, 3) folket skulle bevæbnes og 4) ytringsfriheden indføres. Det var tidens nye nationale og liberale toner, der her slog igennem.

Stemningen i kongeriget og især i København var samtidigt ikke mindre oppisket af de samme følelser. På det nationale område naturligvis med modsat fortegn: her ønskede de liberale kræfter en tilknytning af Slesvig til Danmark under en fælles, fri forfatning, d.v.s. afskaffelse af Enevælden til fordel for almindelig valgret. Og synspunkterne blev ført frem på folkemøder i København d. 11. og 12. marts.

Da man i København erfarede Rendsborg-mødets resolution og afsendelsen fra Kiel af en deputation til hovedstaden, blev borgerrepræsentationen sammenkaldt om

aftenen d. 20. marts, og der blev samtidigt bl.a. holdt nyt folkemøde på Casino. Borgerrepræsentationen blev enig om at forlange regeringens afgang, så nye og frihedssindede ministre kunne træde til. Og forsamlingen i Casino gentog kravet om en fælles, demokratisk rigsforfatning for Danmark og Slesvig.

Den følgende dag, d. 21. marts, gik et folketog fra Københavns rådhus ved Gammeltorv til kongeslottet Christiansborg. Kongen, den nyudråbte Frederik d. VII, gav efter for presset og opløste det siddende ministerium.

En ny, konservativ-liberal samlingsregering ("Martsministeriet") blev først dannet i løbet af formiddagen d. 22. marts, samtidigt som de slesvig-holstenske udsendinge nåede frem til København. De fik foretræde for kongen d. 23. marts, og den næste dag fik de det afgørende nej til deres hovedkrav. Førrend de nåede hjem, dannede der sig natten til d. 24. marts en provisorisk regering i Slesvig-Holsten, og om morgenen d. 24. marts blev fæstningen i Rendsborg indtaget. Oprøret var brudt ud.⁵⁾

Det var begivenheder, som angik danskerne overalt i landet, og som blev fulgt nøje af alle, som man nu kunne det dengang: udover nyhedsspredningen fra mund til mund generelt gennem pressen og i særlige tilfælde gennem breve fra de involverede.

2. Situationen i Sorø i marts 1848

I den lille by med de stolte traditioner som et lærdoms-sæde af national betydning, fulgte man levende med i krigshændelserne og red med på den aktuelle bølge af fædrelandsstolthed. Den fornemste eksponent for det, som rørte sig i indbyggernes sind, var uden sammenligning digteren og lektor ved Akademiet B. S. Ingemann.⁶⁾

Ingemann havde da forlængst fastslået sit ry som en national genrejsningsmand, der oven på de sørgelige Englandskrige og deres økonomiske konsekvenser ville søge at give danskerne en form for stolthed igen. Han gjorde det særligt energisk efter at være kommet til Sorø

i 1822, idet han her blev inspireret af de mange minder om Danmarks storhedstid engang i middelalderen.

Hans virkemidler var de historiske romaner og digte, som begyndte at udkomme i 1824. Hans nationale holdning kom især til udtryk i digtet "Holger Danske" fra 1837, så da krigen brød ud i 1848, var Ingemanns indsats af stor psykologisk betydning: den danske befolkning var så at sige indgydet mod på forhånd, takket være bl.a. Ingemanns indsats.

Og Ingemann gav straks udtryk påny for sin klare, nationale holdning, da oprøret brød ud. Således var han - og andre af byens borgere - ude ved Sorø Møllehus (nuv. "Møllegården"), da 1. Jægerkorps gjorde holdt dér sidst i

Forfatteren og digteren B. S. Ingemann (1789-1862). Tegn. af Fr. Vermehren 1841 (privateje).

marts på vej til felten, og Ingemann begik nye digte som hyldest til soldaterne. De udkom under titlen "Fem Kampsange i Oprørstiden".⁷⁾

Men mest bemærkelsesværdigt var det måske, at Ingemann, som vi straks skal se, ikke lod det blive ved ord!

IV. Oprettelsen 23. marts 1848

Allerede d. 23. marts, før oprørsfanen var rejst i Holsten, blev befolkningen i Sorø grebet af en så euforisk stemning, at der blev indkaldt til et møde på "Gæstgivergaarden", formentlig det nuværende hotel Postgården på Storgade 27, hvor man skulle vedtage dannelsen af et frikorps til værn mod fjenden, hvis han skulle komme indenfor rækkevidde.

Denne begivenhed er, så vidt vides, kun bevidnet skriftligt fra to sider, og i begge tilfælde er der tale om en af de elever, der gik på Akademiet dengang, og begge udsagn er ret sene i forhold til hændelsen, men de er dog ganske troværdige og skal gengives her i deres helhed, selv om, som anført, la Cour har citeret den ene beretning i 1938, nemlig den af Carl Anton Freuchen. Denne skriver:

"Den 23. Marts (1848) var Borgere og akademiske Lærere samlede paa Gæstgivergaarden i Sorø og vedtog at øve sig i Vaaben og Skydning under Assessor Prehns Ledelse, og allerede den 25. Marts Kl. 5 begyndte disse Øvelser, der siden fortsattes i Priorvænget, et ubebygget Areal paa 7 Tdr. Land, der på det tidspunkt tilhørte Akademiet, Østen for Dannelskjolds Allé. Selv vor Rector, Bojesen, var ivrig med".⁸⁾

Den anden beretning skyldes C. V. Nyholm, som efter skildring af livet som akademist fortsætter:

"Og saa kom 1848 med alle dets vidtrækkende Følger og Begivenheder for os i Sorø som for det hele Land. Den almindelige Begejstring greb os alle. Der dannede sig et

Frikorps af alle Lærerne - selv Direktør Ingemann og Rector Bojesen var med - mange af Borgerne og alle Akademisterne under Kommando af Akademiets Gymnastiklærer, Krigsassessor Prehn...og foretog under ham baade Marschøvelser, Vaabenøvelser, Eksersits og Skydeøvelser, i hvilke sidste især Rector deltog med Iver, Ingemann anskaffede sig endog en dobbeltløbet Pistol".⁹⁾

Det er meget oplysende erindringsglimt, som vi får her, selv om de ikke giver svar på alt.

For det første får vi en stiftelsesdato at vide, og for det andet erfarer vi sammensætningen af de første deltagere i det ny skydeselskab, og den er usædvanligt bred, idet der var både personer (lærere så vel som elever) fra det ellers fra omverdenen noget isolerede Akademi og så borgere fra byen som sådan med ved det stiftende møde.¹⁰⁾ Om denne samhörighed fortsatte i de følgende år, er også et forhold, vi vil beskæftige os med i senere afsnit.

Desværre gives der ikke eksakte tal på antallet af deltagere, men når det gælder gruppen af lærere ved Akademiet og "Akademister", er det muligt at sætte tal på, hvis vi ellers tør stole på Nyholms påstand m.h.t. lærerne om, at deltagelsen gjaldt dem alle, idet man samtidig må betænke, at der ved Akademiet var to grupper af lærere, nemlig dem, der underviste i skolen (adjunkterne o.a.), og dem, der underviste ved den akademiske overbygning (lektorer, også kaldet professorer, o.a.).

I 1848 var der udover rektor ansat en snes lærere.

Gruppen af "Akademister" var ikke så stor, som Nyholm får det til at lyde til, for der var i 1848, hvor den akademiske læreanstalt sang på sidste vers, blot 8 (otte) ialt.¹¹⁾

Disse studerende var iøvrigt i forvejen vant til at øve sig i skydning med skarpladte geværer, for denne skik var blevet indført ved Sorø Akademi i 1827.¹²⁾

Hvad borgerne angår, er vi ikke underrettet om hverken antal eller enkeltpersoner, men man kan nok tillade sig at gætte på, at det var de såkaldte toneangivende borgere,

der her så at sige fulgte trop, og dem kender vi udmærket, men det vil alligevel være for farligt at sætte navne på, når beviser savnes.

Fulgte trop? Ja, hermed tager forf. allerede stilling til det ikke uvæsentlige spørgsmål om, hvem der i grunden tog initiativet til mødet d. 23. marts.

V. Drivkræfterne

At der trods alt er sat navne på særligt aktive personer i begyndelsesfasen: Bojesen, Ingemann og Prehn, kan i henseende til opklaring af det just stillede spørgsmål være et fingerpeg, men det er et lidt farligt indicium, for når det er folk med tilknytning til Akademiet, der nævnes specifikt i de to beretninger og ikke nogen af byens borgere, så hænger det selvfølgelig sammen med, at beretterne selv havde deres gang på Akademiet, og at den ene af de to, nemlig Nyholm, endda også som akademist var aktivt med i begivenhederne sidst i marts 1848. De så tingene fra deres side af Klosterporten.

Dog vil forf. gøre gældende, at det er overvejende sandsynligt, at det var fra Akademiet, det ny initiativ udgik som det åndelige og kulturelle centrum, det længe havde været og fortsat var omkring midten af 1800-årene.

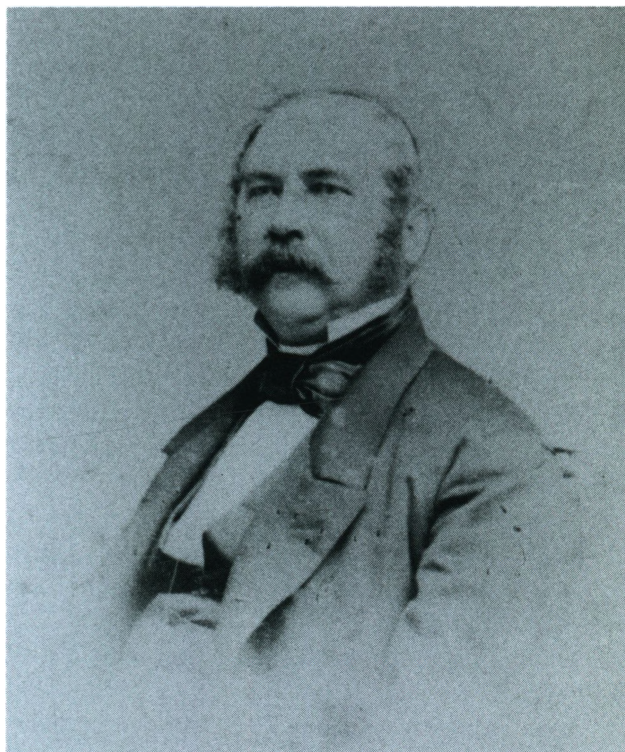
Holder denne teori stik, kan man ikke lade være med at tildele Ingemann i det mindste en vis rolle i alt det her hurlumhej. Ingemann havde igennem årene på Akademiet, hvis direktør han tilmed var på dette tidspunkt, været en udfarende kraft og stået bag oprettelsen af dette og hint, f.eks. et Bibelselskab, men helt så fredsommelig, som hans virke kunne tyde på, og som mange i dag gerne opfatter ham, var han nu egentlig ikke. Hans krigslidenskabelighed i 1848 er omtalt, men det var ikke et nyt fænomen for Ingemann.

Allerede i september 1807, da englænderne stormede København, udviste den da kun 18-årige Ingemann

patriotisk mod ved, forsynet med en muskedonner og en bajonet, at stå på voldene sammen med de andre studenter til forsvar af byen. Samtidig havde han privat en pistol liggende, så våbenkendskab og -brug var ham ikke helt fremmed, da landet atter blev ramt af krigshandlinger.¹³⁾

Desuden er der god grund til at se nærmere på gymnastiklæreren Prehn, der også bar den sigende titel krigsassesor, selv om han dog måske blot var den praktiske arbejdskraft i marts-dagene.

Prehns fulde navn var Christian Jacob Gottlieb Prehn. Han var født i 1807 og blev uddannet i det danske mili-

Gymnastiklærer, krigsassesor C. J. G. Prehn. Efter originalfoto fra 1860'erne v/ hoffotograf J. Petersen, København, i Sorø Akademis Biblioteks fotosamling (her- efter SABf).

tær, hvor han avancerede til underofficer i Livgarden til Hest med titel af vagtmester, før han i 1840 blev udnævnt til lærer i gymnastik, ridning og dans ved Sorø Akademi. Ved ansættelsen tillagdes Prehn af respektabilitetsgrunde titlen af krigsassessor, i 1850 ændret til overkrigsskommissær.

Prehn havde et godt tag på sine elever, der satte pris på hans engagement i de idrætslige discipliner, men Prehn udnyttede også sine faglige evner indenfor eksercits, skydning og fægning på bedste vis.

Dem kunne han dog se bort fra april 1849, da den akademiske overbygning blev afviklet, men han fortsatte sit virke ved institutionen som gymnastiklærer ved Sorø Akademis Skole frem til sin død d. 28. maj 1875.

Han blev iøvrigt en så velanskrevet lærer, så det faldt naturligt, at han kom med på maleren, tegnelærer ved Akademiet, Chr. Dalsgaards kendte maleri "Stengangen i Sorø Akademi i Frikvarteret" fra 1870-71.

Måske ikke uden betydning som baggrund for Prehns medvirken i marts mødet d. 23. marts 1848 var det, at han modsat andre lærere som Ingemann boede udenfor klosterområdet, nemlig i Akademiets ejendom på nuværende Storgade 17, dengang kaldet "Gæstehuset". På den måde var Prehn også borger i byen Sorø og har formentlig ført sig frem som sådan på en god og jovial måde, svarende til det omdømme, han skaffede sig på Akademiet.¹⁴⁾

Rektor Bojesen bør også præsenteres nærmere her, da han jo med sin lederstilling har givet initiativet i Sorø marts 1848 det blå stempel, men udfarende kraft har han næppe været i den sag.

Ernst Christian Frederik Bojesen var født 1803 i København, hvor han studerede til teolog. I maj 1840 blev han udnævnt til lektor ved Sorø Akademi i græsk sprog og litteratur, for i 1843 at blive konstitueret som rektor for Sorø Akademis Opdragelsesanstalt og Skole og i maj 1847 blive udnævnt dertil.

Nogen krigsmand var han trods sin iver så vist ikke,

selv om han som rektor godt kunne holde disciplin og give eleverne på tæven.¹⁵⁾ Faktisk var han mere til fare for sig selv end sine omgivelser.

Da han skulle øve sig i geværskydningen fra sidst i marts 1848, havde han nær taget livet af sig selv. Herom fortæller Nyholm humoristisk:

"Nær havde Rektors Skydeøvelser endt med Forskrækkelse, idet han blev ved at fylde det ene Løb af den dobbeltløbede Bøsse, men satte Knaldhætten for det andet Løb. Han kunne ikke begribe, hvorfor hans Skud aldrig gik af, og nu vilde Tilfældet, at han, efter sidste Gang paany at have ladet, satte Fængelhætten rigtig, men heldigvis kom Prehn til i rette Tid og fik en Explosion forhindret, som næppe vilde have fundet Sted uden saare ubehagelige Følger".¹⁶⁾

Bortset fra sådanne individuelle begyndervanskeligheder blev der formentlig hurtigt dannet et dygtigt skydekorps af lærere, akademister og borgere under Prehns kyndige instruktioner.

VI. Organiseringen og de første skydepladser

1. Uformel bevægelse

Hvordan det i de nærmest følgende år gik med frikorpset, for at holde os til Nyholms udtryk, er vanskeligt at sige.

M.h.t. hvem, der var med, står kun een ting fast: akademister har kun kunnet være med frem til begyndelsen af 1849, for da afskaffedes som nævnt den akademiske læreanstalt. En numerisk åreladning var der ganske vist ikke tale om, men man mistede det friske pust, som ungdommen må have udgjort.

Fra senere tid ved vi, at der deltog et svingende antal personer, "stundom 50".¹⁷⁾ Samme kilde taler om "Medlemmer" og "Bestyrelse", men for forb. er det et åbent spørgsmål, om der overhovedet blev foretaget en formel

organisering af de frivillige skytter, det være sig i en forening eller et selskab.

Der er faktisk ikke i de samtidige kilder noget belæg for, at en sådan udvikling fandt sted førend langt senere og da af ganske særlige grunde. Der står ingen steder skrevet noget om en bestyrelse, endsige en formand, og vedtægter eller love fra den første tid kendes ikke.

Meget taler for, at det hele foregik efter nogle ikke-nedfældede retningslinjer med Prehn som - populært sagt - tovholder. Prehn er dog ude af billedet igen inden 1869, skønt han fortsat var aktiv som lærer ved skolen og fra 1861-75 igen lærte elever skarpskydning, jfr. nedenfor.

Dog må det ikke på forhånd afvises, at der på et eller andet tidspunkt er blevet etableret en bestyrelse, men i så fald tilsyneladende ikke før engang omkring midten af 1860'erne.

Derimod optræder senest på samme tidspunkt et par andre herrer som værende væsentlige for frikorpsets ve og vel, nemlig forstfolkene Eide og Sarauw.¹⁷⁾

2a. Skiftende skydepladser

En meget nær kontakt til Sorø Akademis skovridere kunne kun være i frikorpsets interesse. Hvor længe man benyttede Priorvænget som en slags skydebane, står uvist hen, men det varede i al fald ikke længe, før man under alle omstændigheder måtte opgive at bruge Priorvænget til dette formål. Som følge af jernbanens komme til Sorø i 1856 skulle byen udvides mod sydøst, og Priorvænget blev udstykket til private byggegrunde fra midten af 1850'erne.

Senest da måtte man søge andre "græsgange", og her blev det aktuelt at finde et egnet sted i en af Akademiets skove. Iflg. traditionen¹⁷⁾ fik skytterne først en skydeplads ved skovløberstedet "Lundehuset" ved Sønderskoven i 1. skovdistrikt, derefter i nogle år skiftevis i 1. og 2. distrikt (d.v.s. også et pænt stykke nord for Sorø) og en tid i Superup Skov (i 1. distrikt) ved gården Frederikskilde ved

Tystrup sø, inden man - velsagtens tidligst i 1865 (jfr. afs. VI, 2c) - rykkede over i Hjortenæs Skov (i 1. distrikt).

Står disse oplysninger til troende, har frikorpset måttet have accept fra hhv. skovrider Rudolph Sarauw, der styrede 1. skovdistrikt fra 1852-1872, og skovrider Johan Heger, leder af 2. distrikt fra 1853-1866.

Som forstinspektør fra 1847-1860 har Frederik Carl Eide og i samme stilling (men med ny titel af overinspektør) fra 1860-1864 Jens Wegener vel haft et afgørende ord i den sidste ende.

Skovrider Rudolph Sarauw. Efter orig. foto (ateliérop:) fra ca. 1870 v/ H. F. G. Hansen, Sorø (SABf).

2b. Skovrider R. Sarauw

Der har næppe været problemer af nogen art i forholdet til Akademiets skovvæsen. Tværtimod ved vi, at såvel Sarauw som Eide i højeste grad så positivt på skyttesagen og begge blev engageret i den personligt. Det er måske endda ikke at overdrive, hvis man vil hævde, at uden deres opbakning var initiativet fra 1848 gået i stå efter knapt 20 års forløb. Der er altså god anledning til at se nærmere på de to personer.

Sarauw og Eide har muligvis begge medvirket ved mødet i Sorø d. 23. marts 1848. Ikke mindst Sarauw var særdeles opflammet af national kampånd, men han foretrak at drage direkte i felten - som herregårdsskytte og har sandsynligvis forladt Sorø kort tid efter d. 23. marts.

”Herregårdsskytterne” var den folkelige betegnelse for to frivillige korps, der blev oprettet i marts 1848, og som var de højere samfundsklassers spontane bidrag til værnet af fædrelandet. (Hidtil havde kun bondesønnerne været værnepligtige).

Det første initiativ udgik iøvrigt fra et sted tæt på Sorø, nemlig herregården Gunderslevholm, hvis ejer, etatsråd Carl de Neergaard, sammen med jævnbyrdige folk i skrivelse af 27. marts 1848 til Rentekammeret omtalte deres allerede iværksatte planer om dannelsen af et beredent jægerkorps fra øerne, bestående i det væsentlige af forst- og jagtbetjente fra godserne, for at få Rentekammerets samtykke til involvering af også de kongeligt ansatte betjente, og det fik de samme dag.

Dette blev begyndelsen til den frivillige militis, som officielt blev kaldt ”Det beredne Jægerkorps fra Øerne”. (Det andet frivillige korps blev oprettet samtidigt i Jylland og fik navnet ”Det jyske Skarpskyttekorps”).

For at blive optaget skulle man mestre riffelskydning og ridning. Uddannelsen foregik bl.a. i Næstved.

Jægerkorpset blev inddelt i to eskadroner, og i 1. eskadron befandt sig blandt de menige jægere af personer med tilknytning til Sorø følgende to: cand. jur. E. Sarauw,

Sorø Akademi, og skovrider R. Sarauw, Sorø Akademi. I 2. eskadron var der ingen fra Sorø.¹⁸⁾

Hvem skovrider Rudolph Sarauw, som kom til at betyde en del for Sorø sluttede Skydeselskab og efterfølgende blev husket for det, egentlig var, skal belyses her.

Sarauw var født d. 26. marts 1818 i Herlev som søn af skovrider Georg Friedrich Ernst Sarauw (1779-1846). Denne var på dette tidspunkt ansat ved det frederiksborgske skovdistrikt, men blev 8. maj 1832 udnævnt til forstinspektør ved Sorø Akademiets Skovvæsen.

Sønnen Rudolph, nr. otte i en søskendeflok på ti, blev optaget i II kl. på Sorø Akademi i 1832, men gik ud før studentereksamen i 1835 på grund af, at han forløb sig, da han vel som den eneste elev på Akademiet nogensinde gav en lærer en lussing!¹⁹⁾

Udannelsesmæssigt gik han i faderens fodspor. Mens han læste til forstkandidat, blev han såret i en kontrovers med en tysk kollega. Han blev færdiguddannet i 1840. Han fik derpå ansættelse hos faderen som forstassistent ved Akademiets skove og tillige konstitueret til som skovfoged at forestå et nyt skovfogeddistrikt (Terlsøse, Orebo og Laarup), en stilling, som han beklædte frem til 1846. Han havde fra 4. februar 1841 desuden titel af landmåler.

I 1847-48 blev Rudolph Sarauw forfremmet til skovrider ved Sorø Akademiets 2. distrikt. Denne status havde Sarauw altså, da det slesvig-holstenske oprør brød ud.

Som sagt meldte Sarauw sig under fanerne ved oprettelsen af det frivillige, beredne jægerkorps. Hans hest blev stillet til rådighed af Akademiet.

Om hans indsats under krigen er vi så nogenlunde informeret. Kaptajn ved 1. Jægerkorps Ernst Wilster, der gennem sin fætter Christian Wilster, lektor ved Sorø Akademi, var en god bekendt af Ingemann, skrev til denne efter fægtningen ved Sundeved d. 28. maj 1848, at ”midt under fægtningen kom en Herregaardskytte og spurgte, om jeg ikke kendte ham; det var Sarauw. Han var meget brav og stedse blandt de Forreste”.²⁰⁾

Våbenhvilen, der trådte i kraft d. 1. september 1848, betød afvikling af det beredne jægerkorps, der i forvejen, d. 5. august, var blevet reduceret, men Sarauw'erne var mellem dem, der fortsatte i korpset. Det var en stakket frist, for det frivillige korps blev nu permitteret, og d. 3. september afgik det til Slagelse, hvor det blev opløst.

Rudolph Sarauw holdt sig imidlertid ikke tilbage og genoptog sin krigstjeneste, nu som jæger hos major Wilster, der i juni var blevet kommandør for 1. jægerkorps. Sarauw deltog formodentlig i krigen frem til dens afslutning sidst i 1850 og er først i eller efter januar 1851 vendt tilbage til Sorø.

Hans civile karriere gjorde året efter et lille spring fremad, idet han fik ansvaret for 1. skovdistrikt, der ansås for at være lidt mere attraktivt end 2. distrikt. Om det var hans fortjenster under krigen, der gjorde det, er uvist, men han blev fra 2. dec. 1852 konstitueret som skovrider ved 1. distrikt og senere - pr. 31. januar 1856 - udnævnt dertil. Han fik da bopæl på skovridergården Christiansminde. Han ophørte sit virke i 1872, og samme år døde han som patient på Oringe.²¹⁾

I sin tid som skovrider ved 1. distrikt har Sarauw fået nærmere kendskab til det soranske frikorps, som i perioder havde skydeplads i hans distrikt. Angiveligt blev han selv aktiv skytte i dette korps før 1868¹⁷⁾, medmindre der foreligger en erindringsforskydning.

2c. Forstinspektør Eide

Vi skal nu vende os til Sarauws kollega - og svoger - Eide. Denne var født d. 2. marts 1815 i Christiania. Han uddannede sig i Danmark, bl.a. nogle år i Sorø, hvor han bl.a. stod i lære hos sin kommende svigerfar, G. F. E. Sarauw, som nævnt siden 1832 ansat ved Sorø Akademis skovvæsen som forstinspektør.

I 1835-36 tog han i København eksamen som forstkandidat for i 1842 at komme tilbage til Sorø som konstitueret skovrider på 2. distrikt og samme år blive udnævnt

til skovrider på 1. distrikt. I 1846 efterfulgte Eide sin da afdøde svigerfader som forstinspektør frem til 1860.

Eides reaktion på martsdagene i 1848 vides ikke, men han udviste ingenlunde samme krigsiver som sin svoger. Han blev hjemme i Sorø og passede forretningerne dér. Men også han kom i al fald qua dem i forbindelse med frikorpset og gik angiveligt aktivt ind i det.

Iflg. traditionen (se n. 1) antydes det stærkt, at der var Eide, der fik flyttet korpset fra Suserup Skov til Hjortenes Skov nær skovfogedstedet "Stormshuset". Tidspunktet for ændringen er ikke oplyst, men vi kan regne os frem til det omtrentligt.

Forstinspektør F. C. Eide. Efter litografi v/ I. W. Tegner fra ca. 1870, Sorø Akademis Godskontor.

Sagen er nemlig for det første den, at der ikke blev anlagt nogen skydebane på det sted før i 1863, og det var iøvrigt slet ikke af hensyn til korpset²²⁾, og for det andet gælder, at Eide var ude af billedet i årene fra 1860-65, idet han i 1860 var blevet forfremmet til overfører for statsskovenes 2. inspektion med bopæl i København.

Godt nok blev han i 1865 tillige overinspektør efter Wegener²³⁾, således at han igen fik en vis kontakt med Sorø Akademis skovvæsen. Denne position kan han have brugt til at fremme omtalte flytning, men så er den først sket engang mellem 1865 og 1870, i hvilket år skytterne fik ny skydebane i Søskoven. Iøvrigt må det anses for noget tvivlsomt, om Eide, som traditionen hævder, ligefrem var medlem af en evt. bestyrelse for korpset, når han havde forlagt residensen til København.

Skydebanen i Hjortenæs Skov, som iøvrigt var udstyret med et skydehus, fik korpset ikke nogen langvarig fornøjelse af, men den tjente fortsat sit egentlige formål for de ældste elever ved Sorø Akademis Skole frem til 1890. Endnu minder navnene ”Skydebanevej” og ”Skydebanengen” om den særlige aktivitet, der engang rådede dér ind mod Grydebjerg skov.

VII. Omdannelsen til et sluttet skydeselskab i 1868

Ånden fra 1848 var vist noget hendørende, da en ny national bølge skyllede hen over landet i begyndelsen af 1860'erne. Det skete under indtryk af en ny trussel om krig ang. det slesvig-holstenske spørgsmål.

På den baggrund slog en officér, kaptajn H. P. V. Mønster i januar 1861 i Carl Plougs blad ”Fædrelandet” til lyd for ”Skydeøvelser med Militær-Rifler rundt om i Landet” som supplement til den almindelige værnepligt.

Idéen blev vel modtaget, og hurtigt dannede der sig en centralkomité for oprettelse af lokale skytteforeninger, og

inden årets udgang var der stiftet godt 30, deriblandt en i Ringsted og en i Slagelse, mens Sorø ikke fik nogen før i 1867.

Når Sorø først var med på denne vogn så sent, kunne det jo skyldes, at man i forvejen havde et et skyttekorp eller skydeselskab, men hvor dette måske havde mistet noget af gejsten, og hvor dets deltagere vel gennemgængende var en del oppe i årene, så appellerede den ny skyttesag til et andet og yngre publikum, ikke mindst karlene og andre fra de lavere samfundslag.

I længden kunne det således simpelt hen ikke undgås, at også Sorø fik sin skytteforening efter Mønsters model. Den er sandsynligvis stiftet engang mellem 1. januar og ultimo marts 1867, hvor sammenslutningen af de da eksisterende skyttekredse i Sorø Amts-Skytteforening blev en realitet, angiveligt incl. en skyttekreds i Sorø.

Den ny skytteforening i Sorø blev officielt kaldt ”4. Kreds Sorø By og Landsogn” og fik hurtigt 167 medlemmer.

Den amtslige sammenslutning, der så dagens lys d. 27. marts 1867, blev til på initiativ fra en skyttekonsulent for Sjælland, men han (overlærer Flemmer fra Roskilde) havde ikke svært ved at vinde gehør for planerne.

I det første forretningsudvalg for Amts-skytteforeningen blev amtmanden for Sorø Amt, Hoppe, formand, en anden borger fra Sorø, jægermester Busck, blev næstformand, og en tredje Sorø-personlighed, overlærer ved Akademiet Eugen Ibsen besatte sekretærposten.²⁴⁾

Det er ganske interessant at se, at da, hvad man kunne kalde ånden fra 1860'erne opstod, var Sorø Akademi som skole påny med i forreste række, men samtidigt viser det vel også, at det ikke længere havde så stærk en personmæssig forbindelse med korpset af 1848, som på den anden side nu stod på god fod med Akademiets skovvæsen.

Hvorom alting er: Nu havde Sorø fået et nyt og stort skyttekorp, og det var der også som nævnt plads til, men

Bekjendtgjørelser.

Sorø sluttede Skydeselskab

afholder sit første **Vintermøde** i Hr. Gæstgiver Lissners Lokale **Fredeagen den 27de November, Aften Kl. 7.**

Bestyrelsen.

Den dokumentarisk så vigtige annonce i Sorø Avis den 24. november 1868 s. 3.

for forf. er der ingen tvivl om, at dannelsen af en ny lokal skytteforening i 1867 fik afgørende betydning for det gamle korps videre historie.

Det er jo nemlig sådan, at vel taler man i dag om "Sorø sluttede Skydeselskab af 1848", men dette navn kan ikke føres længere tilbage end til 1868.

Første gang - så vidt forf. foreløbigt kan konstatere - det figurerer på officiel vis, er i en annonce i Sorø Avis tirsdag d. 24. november 1868, hvor selskabet annoncerede sit første møde i vintersæsonen 1868-69.²⁵⁾

Da der desuden foran i selskabets ældste protokol, betitlet såvel "Sorø sluttede Skydeselskabs Skyde-Protocol" (på forbindet) som "Protokol for Skydningerne ved Sorø og Omegns sluttede Skydeselskab" (på første side) og taget i brug senest i 1869, findes et håndskrevet sæt "Vedtægter for Sorø sluttede Skydeselskab", hvor der i § 1 står, at "Selskabet, som nu (fremhævelse v/forf) bestaar af 16 Medlemmer, maa ikke forøges...", og da der samtidigt er bevaret regnskab for perioden juni/august 1868, må man konkludere, at pr. juni 1868 har deltagerne i det gamle frikorps besluttet at ændre dette, der tidligere var åbent for alle interesserede, til et lukket og selvsupplerende foretagende med bestyrelse og nye vedtægter.²⁶⁾

Skal man pege på en bestemt person som drivkraften bag forandringen, må det blive selskabets første formand, købmand Søren Smith, men mere om han i næste afsnit.

VIII. Sorø sluttede Skydeselskab 1868 – ca. 1880

1. Købmand Søren Smith og organisationen

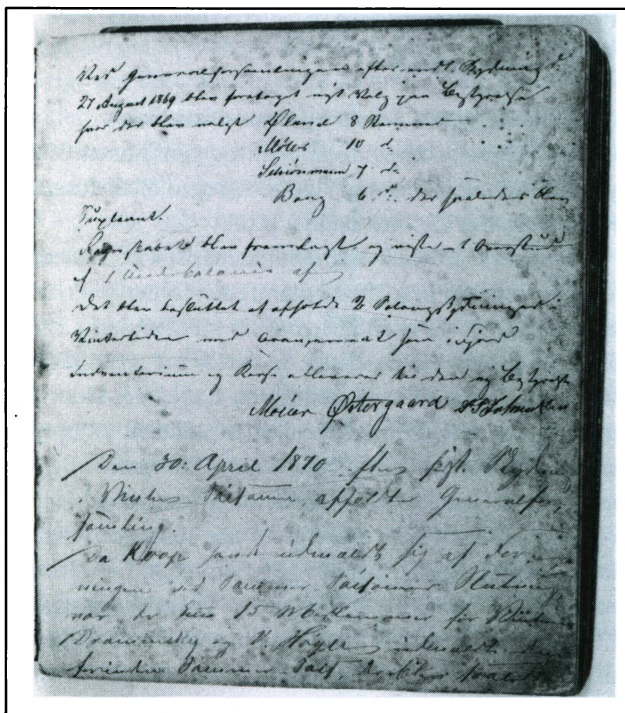
Organiseringen, sammensætningen og funktionen af det ny selskab er selvfølgelig vigtige spørgsmål til forståelsen af, hvad det var, der skete i 1868.

Lad os først se på, hvem medlemmerne var. Den ældste oversigt er fra maj 1869 og omfatter 16 personer, men da man kan fastslå eksistensen af tre medlemmer i 1868, som ikke er med i denne liste, og derfor må være gået ud efter forholdsvis kort tid, nemlig en Larsen, J. Holm og møller Jappe (Lynge), uden at deres afløser er oplyst, kan man for perioden juni 1868 - maj 1869 anføre fig. 19 personer som medlemmer, idet det ikke kan udelukkes, at flere gik ud før 1869, uden at vi har viden om det: J. Holm, Larsen, møller Jappe, vognfabrikant J. P. Johansen, købmand N. C. Hviid, købmand V. Højer, gæstgiver E. Lissner, købmand F. Smith, proprietær Lund (Engelsborggård), sygehusinspektør Østergaard, slagter Øland, manufakturhandler (el. købmand) I. Schiønmann, købmand H. A. Hansen, brygger P. L. Bang, tømrermester Seehusen, slagtermester Draminsky, købmand Søren Smith, muremester Jørgensen og propr. C. Møller (Suserupgården).

Det var en gruppe af mennesker, som socialt set kan rubriceres som hørende til det bedre borgerskab i byen Sorø, herunder især købmandsstanden, med et par repræsentanter for den velsituerede del af befolkningen på landet.

Omvendt gælder det, at der ikke - med en enkelt undtagelse - fandtes folk fra embedsmandsstanden og da slet ikke nogen med tilknytning til byens største institution: Akademiet.

I betragtning af, hvor mange købmænd (uanset om de var "rigtige" købmænd eller havde specialiseret sig efter tidens krav som manufakturhandlere), der var medlem-

De ældste indførsler (fra 1869-70) med bl.a. S. Smiths autograf i Sorø sluttede Skydeselskabs ældst bevarede forhandlingsprotokol.

mer af skydeselskabet - de udgjorde faktisk halvdelen -, kommer det ny skydeselskab også tæt på det gamle begreb laug.

Det sluttede Skydeselskab kunne man med en vis ret kalde et udvidet købmands-laug. Her må man også have i erindring den rolle, som det fik, at Næringsfriheden blev indført i 1857. Gamle bånd blev brudt, men nye opstod i stedet, måske mere på det selskabelige plan, men et behov for fortsat fællesskab af en slags eksisterede stadig. Det er vel også et sådant behov, det ny skydeselskab skulle opfylde?

At det var borgerskabet, der bar det ny selskab frem, ses af det faktum, at det da også var en af byens mænd,

og nærmest selvfølgelig en købmand, der blev selskabets første formand, nemlig Søren Smith. Den tanke ligger nær som ovenfor ventileret, at Smith som den første formand for skydeselskabet også havde været en væsentlig drivkraft bag oprettelsen, ja måske den egentlige grundlægger.

Eftersom der i bestyrelsen, som vedtægterne foreskrev, desforuden skulle være to andre medlemmer og een suppleant, fik S. Smith som kollegaer dér J. P. Johansen og J. Holm.²⁷⁾

Det nævnes ikke specifikt i de oprindelige vedtægter, men den ene af de to andre, ordinære medlemmer af bestyrelsen skulle påtage sig sekretærarbejdet. Derimod var det suppleantens opgave at varetage kassererhvervet, direkte udtrykt i vedtægterne fra 1890'erne og frem.

Det var endvidere bestyrelsens samlede ansvar at stå for alle arrangementerne, som vedtægtsmæssigt bestod i seks riffelskydninger om sommeren på skydebane og fire salonskydninger i byen om vinteren, men disse sidste blev allerede ved beslutning på generalforsamlingen i 1869 reduceret til to.

Salonriflen er et lille skydevåben, som ikke kræver en skydebane på mere end 50 m, så den er velegnet til indendørs udfoldelse. Herom ved vi, at skydeselskabets salonskydningerne foregik hos selskabets eget medlem, gæstgiver Lissner, der havde lokaler til formålet i sin ejendom i Rolighed, der senere blev kaldt "Klubben" (nuv. nr. 6).²⁸⁾

I.h.t. generalforsamlingsbeslutningen i 1869 gennemførtes to salonskydninger i vinteren 1869-70 og igen i vinteren 1870-71, men derpå ebbede denne aktivitet ud, idet den åbenbart kun fandt sted een gang mere, nemlig i februar 1875. Den skulle dog langt senere få en kortvarig renæssance (se afs. XIII).

Bestyrelsen var på valg to gange årligt, nemlig for hver af de to sæsoner, der var: vintersæsonen og sommersæsonen. April el. maj og juni-august, når vinter- og sommer-

sæsonen var hhv. overstået og i gang, blev de foretrukne tidspunkter for generalforsamling, men bestemmelsen forhindrede ikke afholdelse af hele tre af slagsen i 1870, eller at man senere nøjedes med een, hvis man da ikke sprang den helt over, hvad protokolføringen synes at tyde på. (Der er ingen generalforsamlingsreferater for årene 1872-1874).

Meningen med bestemmelsen vedr. funktionsperiode var sikkert ellers den, at man ud fra en foreningsdemokratisk holdning ikke ville lægge op til taburetklæberi, men tværtimod sigtede på at fordele opgaverne i selskabet på skift imellem de enkelte medlemmer.

Ikke desto mindre blev Smith genvalgt gang på gang, og hver gang atter udpeget som formand. Han var faktisk aktiv formand helt frem til 1891, hvor han udmeldte sig af foreningen, men "efter almindelig Opfordring" som æresmedlem (siden 1876) lovede han at fungere som selskabets formand et år mere på den betingelse, at han fik en hjælpende hånd. Her stillede skovrider Hanson sig til rådighed.

I betragtning af Smiths store betydning for selskabets start i 1868 og de følgende 23 år, den næstlængste formandsperiode (ialt 24 år) i selskabets historie, skal der kort gøres rede for denne personlighed.

Søren Smith var født 1819 og virkede som købmand på nuværende Storgade 21 (nu bagerforretning og sparekasse) fra 1855 og frem til sin død i 1896. På dette hjørne havde der igennem nogen tid ligget en stor købmandsgård (Povelsens Gaard), som Smith efterhånden ændrede til en manufakturhandel.

Hans driftighed kom også til udtryk i deltagelse i byens liv på den måde, at han i en årrække var borgerrepræsentant og forligsmægler.

Men det, som optog ham mest af alt, gik i en anden retning. Heraf findes flg. korte beskrivelse: "*Han var et Fri-luftsmenneske med megen Jord og gode Jagtdistrikter, der sikkert interesserede ham mere end hans Manufaktur-*

forretning..." Smith var altså en mand, som var vant til og satte pris på skydning, en god forudsætning for hans medvirken i skydeselskabet.

For alle hans fortjenester i lokalsamfundet fik han titel af kammerråd. Og så var det værdifuldt for eftertiden, at han inden sin død i 1896 nåede at fortælle om selskabets oprindelse...²⁹⁾

Det var nu ikke alle, der var lige så stabile som Smith. Flere var kun medlem for en kort bemærkning, men det sikrede på den anden side en vis jævn fornyelse, samtidig med at kontinuiteten blev bevaret.

Ved sommersæsonens indledning i 1870 var der således hele tre pladser ledige i selskabet. Blandt de nyvalgte var, fristes man til at sige, vores gamle kending skovrider Rudolph Sarauw, og havde han ikke været med i det gamle korps, hvad Smith senere jo påstod han var, så var han nu inddraget i skydeselskabet, og en tæt forbindelse til Akademiet var i et vist omfang genoprettet.

Iøvrigt var den hæderfulde, gamle herregårdsskytte ikke nogen særligt fremragende skytte længere. I de to skydeturneringer, han nåede at deltage i, sommeren 1870 og sommeren 1871, blev han placeret som hhv. nr. 14 og 12!

Kun få dage efter Sarauws indmeldelse fik han følgeskab af sin kollega på 2. distrikt skovrider Carl Frederik Hanson, som modsat Sarauw skulle præge livet i skydeselskabet igennem ganske mange år.

Hanson var født i 1826 og studerede til forstmand. I 1866 blev han udnævnt til skovrider ved Sorø Akademis skovvæsens 2. distrikt, men kunne i 1873 overtage ledelsen af 1. distrikt efter afdøde Sarauw. Hermed fik Hanson bl.a. med Søsken og brugen af den at gøre. Først i 1896 tvang sygdom Hanson fra skovriderstillingen, og året efter døde han.

I skydeselskabet gjorde han sig gældende som en habil skytte med førstepladsen i 1890 som bedste resultat og bundpladsen i 1893 som det dårligste, men lå i gennemsnit på en 8. plads.

Efterhånden overtog han også tillidsposter i foreningen. I 1878 fik han sæde i bestyrelsen og sad dér de følgende mange år. I 1891 blev han som nævnt assisterende formand for S. Smith, og i årene 1892 og 1893 beklædte Hanson selv formandsposten som Smiths efterfølger.

Det dårlige resultat i 1893 hang sammen med et dårligt helbred, og han meldte sig da også ud efter sommerskydningens afslutning dette år, men blev ved generalforsamlingen d. 4. juni 1894 udnævnt til æresmedlem.³⁰⁾

2. Skydefaciliteterne

Sarauw måtte på gr. af sygdom forlade selskabet igen engang efter september 1871, men det var formentlig ham, der sørgede for, at selskabet kunne opgive skydebanen ved "Stormshuset" og i stedet få bedre udfoldelsesmuligheder i Søsken ved Tuel Sø.

Herom står at læse i protokollen under referatet af generalforsamlingen d. 28. maj 1870: "Det blev vedtaget at flytte Skydebanen. Tømmermester Seehusen paatog sig at flytte Alt, hvad der hører til Selskabets Arrangement, hen paa den ny Plads mod en Betaling af 6 Rdr." Seehusen var selv medlem af selskabet.

Iflg. Smiths oplysninger (se n. 1) blev skydebanen først placeret ved søkanten tæt ved hegnet mod vest, formentlig med retningen syd-nord, for et par år senere at blive flyttet en kende mod øst og med retningen nogenlunde vest-øst, hvilken nye bane man med lidt god vilje kan se ganske svagt af et kort over området fra 1890.³¹⁾

Med den ny bane i 1872 indledte man den praksis en gang om året at søge Sorø Akademis skovvæsen om brugstilladelse, og den fik man regelmæssigt af overinspektør Eide, så længe han sad på denne post, d.v.s. frem til 1882, hvor Eide døde. Herefter var en periode til 1896, hvor man klarede sig uden skovens samtykke (se n.1).

I de første ti år på bane nr. 2 i Søsken (altså fra 1872-1882) måtte brødrene nøjes med en stråtekt hytte til at lade i, men i 1882 byggedes et rigtigt skydehus (se n. 1).

3. Begyndende konkurrence

Fra 1872 havde Det sluttede Skydeselskab en skydebane, som vel var så god, som man efter den tids forhold kunne forlange det.

Det blev i al fald i de kommende år en bane, som andre med lyst til skydning fandt tillokkende. Ikke at Sorø skytteforening ville derud - her synes der ikke have været nogen form for konflikter, men første gang andres skydeinteresse gav anledning til problemer, var i 1875.

Kaptajn og landmåler Axel Thorvald v. Techt (1815-1885) i Pedersborg havde da planer om at danne en "Skydeforening" for "Medborgere fra Land og By", men manglede åbenbart et sted, hvor den kunne dyrke sin våbensport.

Han skrev følgelig til overinspektør Eide og bad om "Tilladelse til at afbenytte den Skydeplads i Søsken, som for Tiden er anvist en anden Skydeforening til Brug, paa saadanne Tider, der ikke kommer i Kollision med den nævnte Skydeforenings Afbenyttelse af Pladsen".

Rent praktisk kunne en aftale i den retning nok lade sig gøre, al den stund skydeselskabet kun brugte banen 6 gange om sommeren, men der kom lidt "knas i maskineriet".

Eide sendte, som proceduren vel foreskrev, forespørgslen videre til skovrideren for det pågældende distrikt, C. F. Hanson, som var temmelig inhabil i sagen, men alligevel udtalte sig, idet han tillagde Techt et motiv, som denne måske slet ikke havde: Techt ville nok også bruge selskabets rekvisitter, men tilladelse til det ville Techt ikke kunne få iflg. de oplysninger, som Hanson havde indhentet!

Det er desuden bemærkelsesværdigt, at Hanson mente, at Techt ville lave endnu et "sluttet Skydeselskab", men det må stå for en nærmere prøve ved en anden lejlighed, hvis man da ellers kan trænge dybere ned i spørgsmålet.

Sagen endte med, at Techt d. 10. juli 1875 modtog afslag på sin ansøgning.³²⁾

Medlemmerne af Sorø sluttede Skydeselskab, fotograferet i Søskoven i 1885. Forreste rk. fra v.: drejermester Kildeberg, akademilæge Gjellerup og garvermester Trautner. Mellemste rk. fra v.: skovrider Hanson, formanden købmand Søren Smith, avlsbruger Henriksen, konditor Christensen, købmand Harreschou og fotograf R. Hansen. Bageste rk. fra v.: jernstøber Lunge, overlærer Thaarup, urmager C. Lange, landinsp. Dedenroth, købmand H. L. Hansen og bogtrykker Haüser. - Bemærk det dengang smalle kongebånd på årets skydekonge. Fotograf R. Hansen blev medlem i 1885 og er formentlig selv ophavsmand til det usigenerede gruppebillede (selskabets arkiv).

IX. Konsolidering (ca. 1880–1900)

1. Organisationen

Da den første halve snes år var gået, og man havde gjort de første erfaringer, følte foreningen, at der var behov for nye vedtægter.

Det kom frem ved generalforsamlingen d. 2. juni 1877, hvor man nedsatte et lovudvalg, bestående af tre medlemmer: formanden S. Smith, sygehusinspektør Østergaard, der havde siddet i bestyrelsen nogle år, og skovriider Hanson. Udvalget fik lov at arbejde længe, for vi hører ikke noget om sagen før tre år senere.

Ved den ordinære generalforsamling d. 23. marts 1880 blev det overladt formanden S. Smith at revidere vedtægterne fra 1868, ”som da efter at være godkendt af 3 Medlemmer skulle være gældende for Selskabet”, en noget kryptisk oplysning, men det gik nu meget regelret for sig, for ved en ekstraordinær generalforsamling d. 6. maj samme år blev ”de reviderede Love fremlagt, oplæst og underskrevne”.

Der var en særlig anledning til justering, idet formanden S. Smith som nævnt ikke var skydende medlem i årene 1876-1879, og der åbenbart havde hersket uklarhed, om han så kunne stemme ved generalforsamlingerne. Om der ligefrem har været en pinlig affære, står ikke klart, men medlemmerne vedtog nu som ny § 11, at ”naar Formanden ikke er ordinært Medlem af Selskabet, har han heller ingen Stemme ved Generalforsamlingerne...”

Det har nok været underligt for Smith at være med til at fremkomme med forslaget til denne tilføjelse, men han måtte vel sluge denne pille for at overleve.

Den ny § 11 var mere vidtrækkende, end man skulle tro umiddelbart. I § 2 i vedtægterne blev det nemlig som noget nyt præciseret, at kun generalforsamlingen havde kompetence til afgørelse af optagelse af nye medlemmer.

Det var da vel også derfor, at Smith op til generalforsamlingen i 1880 meldte sig under skydefanererne igen!

Af andre ændringer kan nævnes, at man gik bort fra halvårslige generalforsamlinger, men bestemte, at der kun skulle være een årlig sådan, og at den skulle ligge i forbindelse med den ene vinterskydning, som nu blev standarden (§1 og 6).

En nyskabelse af mere fornøjelig art var bestemmelsen i §9: ”For at fremme Selskabeligheden afholdes efter hver enkelt Skydning Fællesmaaltid, saavidt muligt ved Skydebanen”.³³⁾

De kulinariske glæder har muligvis fundet sted ved visse lejligheder tidligere i selskabets historie, men nu blev det indført ved lov og er en understregning af, at vel havde skydeselskabet sin legitimation i kærligheden til fædrelandet, men det sociale sammenhold og samværet betød mere og mere.

I årene til og med 1884 var medlemmet, gæstgiver Lissner, hvis lokaler i forvejen blev brugt om vinteren, sikkert også spisevært ved sommerskydningerne, men efter hans udtræden senest 1884, udpegede man i 1885 en person udenfor rækkerne, gæstgiver Jensen, hotel Postgården, som spisevært dette år, men han vedblev at bekæmpe denne særlige tillidspost til et godt stykke ind i det næste århundrede - og efter ham hans kone (se afs. XI).

Hans hverv bestod i, at han skulle transportere maden ud til Skydehuset i Søskoven. Prisen pr. kuvert var en tid 1,50 kr., men blev i 1911 sat op til 1,75 kr.

Tidspunktet og sted for afholdelse af ordinær generalforsamling skiftede tidligst 12. juni 1884 og ikke senere end 4. juni 1885 i praksis fra vintertid og byen til en gang i begyndelsen på sommeren og til skydehuset i Søskoven.

Årsagen til denne nyskabelse, der blev formaliseret i vedtægterne fra o. 1894, ligger utvivlsomt i de omstændigheder, at Lissner i 1883-84 gik ud af selskabet, som samtidig havde fået sin egen udmærkede bygning i Søskoven. I de nye vedtægter fra o. 1894 blev vintersammenkomsten i det hele taget strøget.

I løbet af 1880'erne fulgte der flere, mindre ændringer

i vedtægterne, så at generalforsamlingen i 1892 vedtog et forslag om, "at de ældre Love og nyere Tillæg (skulle) samarbejdes til noget Læseligt". Det skete også, men ikke førend tidligst 1894.

I dette år fandt der yderligere tre vedtægtsændringer sted, hvoraf den ene omtales udførligere til sidst i afs. X.

Et sæt udaterede, trykte vedtægter i Skydeselskabets eget arkiv stammer efter alt at dømme fra denne lejlighed. Er dette tilfældet, må man sige, at der nu var ryddet op i virvaret af bestemmelser, og der gik da også tyve år igen, før det blev aktuelt med nye vedtægter.

M.h.t. forholdet til Akademiets Skole skal det bemærkes, at der atter fra 1883 var direkte kontakt, idet adjunkt, senere overlærer Fr. Thaarup det år blev optaget og i 1891 fik følgeskab af adjunkt, senere overlærer Julius Wørmer samt i 1898 af ingen ringere end adjunkt (fra 1901 overlærer) Chr. Lauritzen.

Thaarup var medlem til sin død i december 1905, Wørmer til og med september 1897 og Lauritzen, som overtog pladsen efter Wørmer, der døde i oktober 1897, til og med 1900, men næste år (1901) blev endnu en adjunkt og derpå overlærer ved Akademiet, Oluf Zoffmann, medlem. Han gik ud ti år senere.

Lauritzens deltagelse i selskabet, så kortvarig den end blev, er særlig interessant, fordi han var en på alle måder betydningsfuld person i lokalsamfundet, men i denne sammenhæng især på gr. af hans rolle indenfor skydesagen i allerbredeste forstand, for i denne ene person forenedes i det mindste i en overgang ganske mange skydeinteresser i Sorø.

1881 - 1901 var han formand for skydeselskabet "Sorø Vaabenbroderforening", og fra 1888 - 1931 var han den første og - skulle det vise sig - også eneste såkaldte forstander for "Soldaterkorpset ved Sorø Skole (Akademi)".

Det var således på dette område en magtfuld person, man havde i Lauritzen, men på den anden side var han trods sin skydeiver ikke nogen god udøver. I årene 1898,

1899 og 1900 sluttede han i selskabets skydninger som hhv. nr. 13, 13 og 14.

De manglende skydefærdigheder behøvede ikke være til hinder for en karriere i Skydeselskabet, og det var da også af andre årsager, Lauritzen ikke røg til tops også i denne forening. Både ved generalforsamlingen i 1899 og ved den i 1900 fremsatte han forslag til vedtægtsændringer af mindre væsentlig karakter, men led nederlag begge gange. Det var åbenbart mere, end han kunne tåle, for han meldte sig derpå ud.

At Lauritzen var erklæret Højre-mand, har næppe haft nogen betydning for hans udtræden, eftersom de fleste, om ikke alle, i skydeselskabet utvivlsomt har hørt politisk hjemme samme sted.³⁴⁾

2. Skydefaciliteterne

Som sagt fik man i 1882 et nyt ladehus eller skydehus. De menige medlemmer F. Bronée, der var sagfører, og - står der lidt underligt at læse - H. A. Hansen havde ladet det opføre og skænket det til selskabet. Underligt, fordi H. A. Hansen var død i 1876, men der er sikkert ment firmaet H. A. Hansen, som ved H. A. Hansens ældste søn Herman Løvenskjold Hansen (medlem fra 1877-91), stadig var repræsenteret i selskabet.

Der var dog alligevel nogle udgifter forbundet med det ny skydehus, nemlig monteringen, som man på generalforsamlingen dette år vedtog at finansiere, dels ved at tage af kassebeholdningen, dels ved at lade hvert medlem betale 10 kr. ekstraordinært.

Traditionen med en årlige tilladelse til brug af skydebanen fra overinspektør Eide holdt op dette år med dennes død. Man troede vel, at den hellige grav var velforvaret, når bare og så længe skovrider Hanson gav foreningen det blå stempel ved sin tilstedeværelse i samme. Men det gik ikke i det lange løb ...

Først i Hansons sidste tjenesteår (1896) kom den gamle ordning til Eides efterfølger som overinspektør, Peter

Erasmus Müllers kundskab. Han kontaktede da Det sluttede Skydeselskab og opfordrede det til at udarbejde et andragende, der kunne forelægges Ministeriet for Kirke og Undervisning.

Bestyrelsen v/sin formand, avlsbruger C. Henriksen (der havde afløst Hanson i 1894), telegrafbestyrer Chr. Møller og akademilæge Gjellerup henvendte sig da til den gamle formand og daværende nestor S. Smith for at få bragt orden i argumentationen overfor de højere myndigheder.

De udformede herefter en skrivelse til skovrider Peter Herman Wodschow, Hansons efterfølger på 1. distrikt, og allerede d. 20. maj modtog selskabet Wodschows "Underretning om, at Tilladelsen er for i Aar (altså 1896), men at man forbeholder sig senere at afgøre, om den og-saa vil gives som gældende for Fremtiden".³⁵⁾

Det var overinspektionen, der kun ville give en foreløbig tilladelse, fordi den ønskede "nærmere Oplysninger om Forholdets Betydning for Skovene". Det smager en del af bureaukrati, og da samtidig Wodschow døde kort tid efter, måtte overinspektøren lade sagen ligge, indtil en ny skovrider var blevet ansat og havde lært de lokale forhold at kende.

Den ny skovrider blev Johannes Frederik Ammitzbøll, der trådte til i 1896. Efter at han havde underrettet overinspektøren om visse detaljspørgsmål i sagen, kunne Müller så langt om længe foretage en indstilling til ministeriet, og den blev da heldigvis positiv:

"Da "Sorø sluttede Skydeselskab" bestaar af agtede Borgere i Sorø, da dets Skiveskydning aldrig har medført nogen Uorden eller Ulempe for Skoven, og da det af Selskabet byggede Skydehus ligesaa lidt har medført nogen Gene, har Overinspektionen herved den Ære at indstille, at der meddeles dette Selskab for et Tidsrum af fem Aar Tilladelse til at have Skydehus og Skive staaende i Søskoven paa det Sted, hvor de nu er opstillede og dér foretage den brugelige Skiveskydning, idet Selskabet forøvrigt er

forpligtet til at rette sig efter Skovriderens Anvisninger m.H.t. Pladsens Benyttelse og Skydningens Udførelse. Saa fremt Tilladelsen ikke ved Udløbet af de 5 Aar, for hvilke den foreslaas at gælde, fornyes efter gentagen Ansøgning, bør den formentlig bortfalde".³⁶⁾

Tilladelsen blev givet d. 18. okt. 1897³⁷⁾, og alt var igen i skønneste orden, og da ellers alt tilsyneladende fungerede godt, kunne man med sindsro have holdt 50-års jubilæet i 1898, men der er intet, der tyder på en sådan markering.

Imidlertid opstod der snart nye problemer af samme art som dem i 1875, men denne gang gik det ikke så let som da.

X. Skærpet konkurrence o. 1900: "De adelige" contra "De borgerlige"

Selv om der ved århundredskiftet var mange foreninger i Sorø og omegnen med skydning som formål, kunne det ikke dække alles behov.

Det var hen imod århundredskiftet særligt attraktivt at være medlem af det gode selskab. Således var der i 1897 fem kandidater, der måtte stå på venteliste.

Muligvis skal det ses i sammenhæng med det forhold, at skydeselskabet i 1899 vist ganske ekstraordinært tillod andre skytter at deltage i ekstraskydningen d. 31. juli dette år: "Der deltog 34 Skytter, mer eller mindre udmærkede", som referenten lidt ironisk tilføjede.³⁸⁾ Med de "mindre udmærkede" tænkte han nok på gæsteskytterne - hvor de så end kom fra?

Nuvel, Det sluttede Skydeselskab var pr. definition en forening med et bestandigt medlemstal, både i 1868 og 1880 låst fast til maksimalt 16 stk. Hermed vidste folk, hvad de havde at rette sig efter, men op mod år 1900 gav netop denne eksklusivitet alligevel anledning til rivninger.

Hvis bare eet medlem i Det sluttede Skydeselskab var imod optagelse af en bestemt kandidat, kunne denne ikke komme ind. Denne procedure foregik ved den såkaldte ballottering, der er forklaret nærmere i Hans Urban Hansens erindringer andetsteds i nærværende skrift. På den måde kunne man, hvis man ville, vedvarende holde bestemte personer ude. Og da en kandidat, dr. Ole Chr. Jensen, i 1900 blev udsat for det een gang, men åbenbart også een gang for meget, og ikke ville finde sig i det, blev der rav i den. For ham var det anledning til oprettelsen af et nyt skydeselskab, der fik navnet "Skydeklubben af 1900".

Dette er, hvad traditionen fortæller, og det lyder ganske sandsynligt. At dr. Jensen dygtigt har udnyttet en utilfredshed med forholdene også hos andre borgere i Sorø, kan der ikke være tvivl om, for blandt dem, som senere skulle blive medstiftere af Skydeklubben, finder vi købmændene (de fornægter sig ikke!) Georg Hansen, Klitgaard og Topp, som var blandt de fem, der ikke blev optaget i Det sluttede Skydeselskab i 1897!

Om Topp er der dog det at sige, at han i 1900 var blevet medlem af Det sluttede Skydeselskab, så han hørte nok ikke til de mest forbitrede, men må i den grad have været bidt af skydning.

Dog forekommer det, uden at vi her skal gå nærmere ind i Skydeklubbens historie, at købmand Chr. Christensen også var meget aktiv i bestræbelserne for en ny skydeforening.

"Skydeklubben af 1900" blev stiftet officielt d. 7. august 1900 af femten navngivne herrer, som bestemte i vedtægterne, at foreningen ikke måtte have mere end tyve medlemmer.³⁹⁾ Selv om dette antal er lidt højere end det, der var gældende for det gamle skydeselskab, blev den ny forening ikke mindre eksklusiv end dette...

Allerede før stiftelsen af den ny skydeklub gik initiativtagerne i gang med at finde ud af, hvor man kunne finde et sted til sine aktiviteter, og det var da kun naturligt,

at man i den situation skelede til det gamle skydeselskabs eksisterende skydebane i Søsken.

Den lagde man høfligt billet ind på i en skrivelse af 1. juli 1900, underskrevet af Chr. Christensen og stilet til overfører Müller, idet, lød argumentet, man jo blot kunne skyde på en anden dag i ugen end den, som Skydeselskabet brugte. Dog forudså man et afslag derfra og bad da Müller samtidigt om i givet fald at anvise en anden plads i Søsken.⁴⁰⁾

Skydeklubbens forhåbninger, hvis der var nogen, blev gjort til skamme, da medlemmerne af Det sluttede Skydeselskab samledes til en ekstraordinær generalforsamling d. 9. juli 1900.

Her besluttede de tilstedeværende, at man ikke ville dele den dem senest i 1897 tilståede skydebane med andre.

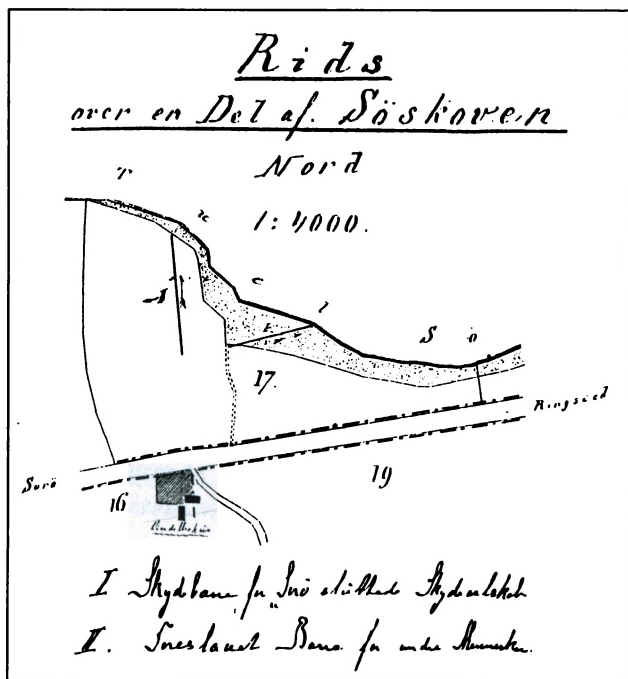
Denne måske psykologisk forståelige afvisning faldt godt nok Akademiets skovvæsen for brystet. Skovrider Ammitzbøll, som sagen sorterede under, mente nok, at Skydeselskabet af 1848 i denne sag gik i for små sko.

Dette fremgår af hans indstilling i sagen efter d. 9. juli, hvor han kommer ind på baggrunden for det hele, som han opfatter den:

"At andre Borgere i Sorø end netop de, som af tilfældige Grunde er i Gunst hos Bestyrelsen for Sorø sluttede Skydeselskab, kunne have Lyst til at dyrke lidt Skiveskydning, kan ikke undre, ligesom de vel ogsaa kunne haabe at møde den samme Velvilje fra Forstvæsenets Side med Hensyn til den dertil fornødne Plads."

Det kunne se ud, som om kernen i "skyttestriden" i 1900 var en "offentlig hemmelighed" i lokalsamfundet dengang!

For Ammitzbøll at se var Skydeselskabets negative holdning lig med "Chikaneri", men Ammitzbøll bøjede sig og anbefalede Overinspektionen, at der i stedet for anlagdes en skydebane til Skydeklubben vest for selskabets bane og med retning syd-nord.⁴¹⁾

Et af skovridere F. Ammitzbøll udformet kort m. her forstørrede tekster, anvendt som bilag i "skydebanesagen" den 12. juli 1900 (Landsarkivet i København).

Overførsteren støttede projektet i skrivelse af 20. juli 1900, og ti dage senere forelå tilladelsen til det fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsen.⁴²⁾

Banen blev anlagt så hurtigt, at skydningerne kunne begynde d. 23. august 1900 - "Skydeklubben af 1900" var kommet for at blive.

I begyndelsen har der formodentligt været noget kølig luft imellem de to skydeforeninger, som ret hurtigt fik øgenavne, så man bedre kunne skelne den ene fra den anden. Øgenavnene blev for den gamle forening "De adelige" og for den ny "De borgerlige".

De skulle være opstået på den måde, at først blev den ny klub kaldt for "De borgerlige", hvorefter det gav sig selv, at den gamle skulle hedde "De adelige".⁴³⁾

Ser man på medlemsskaren, er der ikke noget, hverken dengang eller nu, der lægger op til en sådan sondring, som skal forstås humoristisk, omend velnok mest som en lille finte til det gamle skydeselskab.

Hvorom alting er: den dårlige stemning blev i løbet af forholdsvis kort tid afløst af et godt og festligt naboskab og samvær i skoven.

Apropos skoven: Den ganske tætte forbindelse til Akademiets skovvæsen fra 1860'erne og frem til begyndelsen af 1890'erne fik en noget anden karakter med Hansons udtræden i 1893. Hverken Wodschow eller Ammitzbøll gik ind i selskabet. Derimod var i perioder en af de lavere ansatte ved skovvæsenet medlem, nemlig skovfoged, forstkandidat J. P. G. Wendt. Han var aktiv i selskabet i 1875-79, 1894-96 og igen 1901-02.

Wendt var først skovfoged ved bl.a. Vesterskov, men blev i 1894 forflyttet til skovfogeddistriktet Krebshuset, Bolbro og Vindelbro, hvor han virkede frem til sin død i 1911, så i nogle få år ad gangen havde selskabet og skoven en temmelig tæt kontakt med hinanden igennem ham.⁴⁴⁾

Så glad var man for at se Wendt igen som nyudnævnt stedlig skovfoged i 1894, at man, da man alligevel skulle revidere vedtægterne, ændrede på reglerne for genindmeldelse, således at genoptagne medlemmer som nu Wendt ikke skulle betale nyt indskud til selskabet (§10).

XI. Fra fred og forsoning til verdenskrig og dyrtid (ca. 1900 – ca. 1925)⁴⁵⁾

1. Organisationen

I de første år af det ny århundrede var der ro i lejren, hvad love og paragraffer angik. Vedtægterne fra 1890'erne opfyldte behovene et godt stykke tid.

Vi skal helt frem til 1914, før der skete noget afgørende på området igen. Det år blev der nedsat et lovrevisi-

onsudvalg (= bestyrelsen), hvis udkast til revision, som desværre ikke refereres nærmere i kilderne, blev en del kritiseret og ændret på "ret væsentlige Punkter" ved generalforsamlingen i 1915. Men det lykkedes altså at nå frem til et kompromis.

De nye love vedtog man at "maskinskrive".

Kun to år senere vedtog man påny et par ændringer i

lovene. Den ene af dem angik spørgsmålet om type skydevåben.

Siden 1868 havde det vedtægtsbestemte våben været betegnet en "Riffel" (1868) eller "Rifler af hvilkensomhelst Konstruktion og Kaliber" (1880). I vedtægterne fra 1890'erne er spørgsmålet om kaliber udeladt.

Nu - i 1917 - besluttedes det - under indtryk af krigen?

Medlemmerne af Sorø sluttede Skydeselskab, fotograferet i Søskoven i 1904 af medlemmet, fotograf Richard Hansen. Han ligger selv i græsset t.h. med akademilæge Gjellerup i samme positur t.v. Siddende fra v.: købmand L. V. Andersen, overlærer Thaarup, tandlæge Ziegler Andersen, landinsp. Dedenroth (formand), overlærer Zoffmann, tømrermester Sick og købmand Dorin Nielsen. Stående fra v.: propr. Dahlmann, købmand Haugaard, fabrikant Lunge, telegrafbest. Knud Møller, købmand Topp og apoteker Clausen (selskabets arkiv).

- at præcisere, at geværet skulle være en "Remingtonrif-fel (Model 67)".⁴⁶⁾

Vedtægtsændringer var på dagsordenen igen i 1918, hvor de gik igennem, og i 1922 vedtog medlemmerne fle-re andre, stort set uvæsentlige vedtægtsændringer, således at man igen i 1925 følte behov for ajourføring af vedtæg-terne. Formanden, telegrafbestyrer Knud Møller, udarbej-dede en oversigt over ændringerne siden 1915, og på generalforsamlingen d. 25. maj blev det vedtaget, at for-mandens udkast skulle mangfoldiggøres, og det blev det i maskinskrift.

Af et bevaret eksemplar i selskabets eget arkiv fremgår det, at der i grunden var tale om en revision af de flere gange ændrede love, der gik en hel del videre end som så.

For det første fik man som noget ganske nyt, men vel ikke for tidligt, en formålsparagraf, der forenede det alvorlige og fornøjelige i foreningens virke: dels skulle man "vedligeholde Skydefærdigheden med Riffel", men også have "hyggeligt Samliv med Fællesspisning i Sko-ven" (§1).

For det andet må spørgsmålet om kvinder som med-lemmer have spøgt i baggrunden, for det blev direkte udtalt i §2 om medlemstallet: "Kun Mænd kan opta-ges"(!).

En vis åbning overfor deltagelse i arrangementerne af skydebrødrenes koner var indledt før verdenskrigen, omend det var mere af nød end betryg! Første gang damerne optræder i selskabets annaler er i 1911, da årets ekstraskydnings d. 18. september var på tapetet. Her var damerne også indbudt, men naturligvis først til den efter-følgende spisning i skydehuset, som var pyntet festligt op, og hvor bordene var dækket op med mad og drikkel-se - af bestyrelsens damer, idet selskabet var raget uklar med spiseværtten, men opgav dog iøvrigt ikke forbindel-sen til hotel Postgården af den grund. Denne begivenhed har muligvis givet nogle damer så meget blod på tanden, så de også gerne ville øve sig lidt i våbenbrug.

En beslutning i Sorø Amts Skytteforening fra april 1918 om, at kvinder kunne blive medlemmer af skytte-foreningen⁴⁷⁾, kan kun have virket fremmende for en sådan udvikling. Men i Det sluttede Skydeselskab var man ikke til sinds at liberalisere, men omvendt indskær-pe, at kvinder ikke havde adgang!

Som man ved skydningen d. 18. september 1911 hav-de indbudt damerne til spisning i skoven for første gang, kom man også en bestemt udenforstående gruppe af her-rer i møde ved samme lejlighed. Det drejede sig om for-holdet til medlemmerne af "Skydeklubben af 1900".

Divergenserne i år 1900 kunne ikke vedvarende plage relationerne mellem de to skydeselskaber, når det nye så åbenbart var kommet for at blive. Her var det Det slutte-de Skydeselskab, der måtte give sig og strække våben ved at række en hånd ud og tilbyde fælles samvær omkring deres fælles interesse: riffelskydningen.

Forsoningen blev en kendsgerning i 1911, da Det slut-tede Skydeselskab ved dette års ekstraskydnings d. 18. september igen inviterede andre skytter, deriblandt "flere af Skytterne fra det andet Skydeselskab", og det var iflg. referenten virkelig "en Glæde" for arrangørerne.⁴⁸⁾

Som det vil blive fremhævet i et af de efterfølgende afsnit, blev båndene senere knyttet endnu stærkere sam-men.

Fællesspisningen ved sæsonafslutningen i september 1913 fandt sted som vanligt på Postgården, men denne gang med en særlig gæst, idet man havde indbudt skovri-der Ammitzbøll. Hermed indledtes den endnu til tider gældende skik, at den til enhver tid værende skovrider for distriktet, skønt ikke medlem af selskabet, har lov at del-tage ved sammenkomsten ved en af de første fem skyd-ninger, hvad der vel historisk set er en slags erstatning for, at skovriderne ikke længere var med i bestyrelsen for sel-skabet, endsige menige medlemmer. Muligvis har overin-spektionen ønsket at undgå sammenfald af interesser, jfr. diskussionen i 1890'ernes sidste halvdel.

2. Den besværlige krig

Selskabet var dog ikke helt upåvirkeligt af det omgivende samfund, og der foregik til tider dramatiske begivenheder af ukendt omfang.

Krigsårene 1914-18 angik jo ikke Danmark direkte, men visse følger fik de dog, som også slog igennem i forningenslivet i Sorø, men problemerne var ikke store.

Under krigen opstod der mangel på visse varer og ydelser såsom elektriciteten. Det betød, at festmåltidet ved sæsonafslutningen i 1917 på hotel Postgården varede, "til Lyset gik ud, hvad det gjorde meget tidligt paa Grund af Krigsforholdene og deraf følgende Mangel paa Elektricitet".

Værre var dyrtiden med de stigende priser. F.eks. steg

Medlemmerne af skydeselskabet i 1919. Siddende fra v.: tømrermester Sick, propr. Rothe Hansen (formand), sagfører H. C. Langkjær, tandlæge Ziegler Andersen og købmand. Topp. Stående fra v.: postmester P. M. Andersen, købmand Georg Hansen, skovfoged Bang, byfoged Baller, amtsvejinspektør H. E. Rasmussen, birkefuldmægtig Thorkildsen, slagteridirektør Mehlsen og telegrafbestyrer Knud Møller. (Fot. ukendt, selskabets arkiv).

prisen for spisingen ved sommerskydningerne fra 2,25 kr. i 1916 til 3 kr. i 1918, og så blev kaffen endda ikke længere medregnet (den kostede 40 øre ekstra), ligesom selskabet nu selv måtte transportere maden fra hotel Postgården og ud til Søsken og returnere resterne.

I 1919 skiftede man iøvrigt spisevært, idet fru Jensen på Postgården var ophørt med sin forretning. I stedet benyttede man restauratør Hansen i ”Klubben”, der ville levere maden til en pris af 4 kr. pr. kuvert med det hele, når maden blev hentet af selskabet. Man slog til ”med stille Glæde, man havde ventet at skulle højere op med Prisen paa Grund af Dyrtiden”.

Men prisen røg en del højere op næste år, hvor der blev lagt 2 kr. på. Prisen på nu 6 kr. blev fastholdt i 1921. Imidlertid fik medlemmerne i 1922 mod på selv at sørge for maden og selv stå for indkøb af drikkevarer. Det var unægtelig en vidtrækkende beslutning, så man skulle først prøve den ny ordning af.

Forsøget faldt så heldigt ud, at selvforplejningen blev bibeholdt i årene 1923, 1924, 1925 og 1926.

Værre var dog så absolut, at priserne på spiritus (af andre grunde end de krigsbetingede, men alligevel...) blev sat op i 1917, så at en fl. akvavit steg til 3,25 kr. ”De høje Spirituspriser” vakte ”en del Begrædelse” ved generalforsamlingen i 1917, men mon man drak mindre af den grund!?

Værst af det hele var dog, at selskabet i 1914 måtte opleve et regnskabsmæssigt underskud på 4 kr., ”noget ganske uhørt i Selskabets Historie”. Kassereren, jernstøber H. C. Lunge, overlevede, og helt det samme gentog sig i 1915, hvorefter økonomien synes vendt til det positive igen.

De økonomiske trængsler i 1914 og 1915 skyldtes nogle nødvendige forbedringsarbejder på skydehuset, blandt andet som følge af museangreb, og på det udendørs inventar.

Derimod kostede det ikke selskabet penge, at det i

1913 skulle have en ny fane, ”da Rotterne havde ædt den gamle”. Den ny blev skænket af medlemmet sagfører Fri-senette og frue, hvad der sikkert betød, at han betalte, og at hun havde syet. Det er iøvrigt første gang, vi hører om en fane i foreningen.

Rationering sidst i krigen gjorde det nødvendigt med brug af rationeringsmærker til køb af fødevarer som brød og smør, og også det system måtte selskabet leve med.

Lige efter krigen dukkede et spørgsmål af helt anden art op, som nok for alvor kunne sætte sindene i bevægelse, men som alligevel har efterladt sig forbavsende lidt spor.

Det var på et møde i bestyrelsen d. 3. juni 1919, at det kom frem, at der var planer om en sammenslutning af de to skydeselskaber i Sorø. Hvem der stod bag planerne og begrundelsen for dem, melder historien ikke noget om, men bestyrelsen drøftede ”det betimelige” i sagen og overlod det til formanden, propr. Rothe Hansen, ”at indhente Oplysninger desangaaende”. Tilsyneladende skete der ikke mere, der var værd at berette om. Sagen er død ud, og spørgsmålet er vist ikke blevet rejst siden.

3. Skydningerne

Ellers gik livet i Det sluttede Skydeselskab sin vante gang i disse år. Den ordinære generalforsamling blev afholdt regelmæssigt i forbindelse med den første sommerskydning (prøveskydningen) i maj eller juni måned i skydehuset i Søsken, dog med en enkelt afstikker til hotel Postgården (i 1911), men man blev, som nævnt i afs. XI, 1, uvenner med værten over et el. andet, så havde selskabet haft til hensigt at holde generalforsamling dér permanent, så opgav man det nu.

Prøveskydningen og de seks ordinære skydninger blev i visse af årene suppleret med den såkaldte ”Ekstraskydning”, for det meste i form af ”Fugleskydning”, som var åben for andre end medlemmerne.

”Ekstraordinære Skydninger”, som først vedtægterne fra 1880 gav mulighed for, synes ikke at være påbegyndt

før i 1892, men blev det derefter årligt til og med 1899, og de afholdtes også notorisk i 1903 og 1911.

I 1892, 1893, 1895, 1897, 1898 og 1903 skød man til måls efter en fugl, konstrueret af jernstøber H. C. Lunge, men målene i 1894 var 1) et drejende posttræ, 2) springende hjort og 3) fast skive, i 1896 (udover frihåndsskydning) møllevinge og særlig skive, i 1899 en skive m. fuldrigget brig og i 1911 (hvor damerne og ”konkurrenterne” fra Skydeklubben af 1900 var indbudt) en hare (”ikke helt levende”) og tynde træplader.

Fuglekongerne blev belønnet og hyldet på meget forskellig vis fra gang til gang.

Disse skydninger var nok populære, men vel fordi de krævede en ekstra indsats af Skydeselskabet ikke altid lade-sig-gørlige.

Efter 1911 gik de i stå, men da 75-års jubilæet oprandt i 1923, foreslog medlemmerne bestyrelsen, at man i den anledning genoplivede skikken, men det blev vist ved tanken.

XII. Fra madstrid til krigstid (ca. 1925–1940)⁴⁵⁾

1. Da selskabet kom at ”toppes”

Det kan vel ikke undgås, selv i en sluttet kreds som i Skydeselskabet af 1848, at der opstår modsætninger medlemmerne imellem. Således må man i al fald tolke de usædvanlige begivenheder, som uds spillede sig sidst i 1922.

Det var forholdet mellem den daværende formand, købmand Axel Topp, og et andet medlem af bestyrelsen, telegrafbestyrer Knud Møller, der var blevet så anstrengt, så Topp nedlagde sit mandat som formand, og Møller meldte sig helt ud.

Topp havde været medlem siden år 1900, var blevet bestyrelsesmedlem i 1911 og kaldtes pr. 1921 ”næstformand”. Da formanden Rothe-Hansen dette år - efter 10

års ledelse - ville nedlægge sit formandshverv, var det naturligt, at Topp blev valgt som ny formand.

Knud Møller havde været medlem af foreningen siden 1912 og blev medlem af bestyrelsen ved generalforsamlingen i 1922. Han var ikke uden initiativ. På hans forslag indførte man medlemsemlen med pligt til at bære samme ved skydningerne, og det var ham, der plæderede for selvforplejning (jfr. afs. XI, 2).

De nævnte konsekvenser af Topps og Møllers indbyrdes klammeri fremtvang en ekstraordinær generalforsamling d. 8. december 1922, hvor Topp - ikke uden diskussion - blev genvalgt som formand, og Møller fik man ret hurtigt overtalt til at gå ind i selskabet igen som menigt medlem.

Idyllen var genoprettet, men det var måske til gavn for stemningen i selskabet, selv om anledningen var sørgelig, at Topp på gr. af sygdom førte en lav profil, og Møller kunne ved generalforsamlingen i 1923 blive valgt som suppleant til bestyrelsen og i november samme år også komme ind i den grundet et bestyrelsesmedlems dødsfald. Og i 1924 byttede Topp og Møller så at sige roller, idet Topp forlod formandsposten til fordel for Møller for at forlade selskabet helt i 1926, men blev til gengæld udnævnt til æresmedlem.

Hvad var grunden til dette flerakters drama? Set i bakspejlet virker det altsammen noget komisk, for striden skyldtes tilsyneladende uenighed mellem de to herrer om noget så banalt som spørgsmålet om bespisningen i skoven, hvor Møller fik reformeret proceduren ved at få indført selvforplejning. Topp var, når det kom til stykket, modstander af den ny ordning.

Ved generalforsamlingen i december blev det besluttet, at spørgsmålet skulle debatteres på den næste ordinære generalforsamling i 1923, og at udmeldelse som følge af den beslutning, der måtte blive truffet, kunne ske efter generalforsamlingen. Emnet blev taget op som det første punkt på dagsordenen i 1923 (sic!). Ved afstemningen

trak Møller det længste strå. Kun tre var for "Hotelmad".

Denne fejde forekommer så meget mere overflødig, som Skydeselskabet i 1927, stadigvæk med Møller på formandsposten, vendte tilbage til den gamle ordning med udbringning af mad og drikke. Et forslag fra et formentlig menigt medlem ved generalforsamlingen dette år om, at man skulle tage imod "et Tilbud fra Restauratør Christiansen, Axelhus, om at levere følgende: Varm Ret, koldt Bord, 1 Øl, 2 Sapse, Kaffe for 3 Kr. 30 Ø. incl. Skat", blev forståeligt nok vel modtaget, men Møller måtte i de senere forhandlinger med Christiansen, da der skulle indgås endelig aftale, give køb på snapsene!

Som før 1919 blev imidlertid hotel Postgården påny leverandør af mad etc. i 1932 og havde den i ordre til og med 1937. Kuvertprisen steg i denne periode fra 3,50 kr. til 4,50 kr. men billedet skiftede igen i 1938, da man fik et nyt tilbud fra hotelejer Haastrup Nielsen, "Fr. D. VII" ved Sorø Torv. Denne leverance - til fortsat 4,50 kr. pr. kuvert - bestod til engang i 1940, hvor helt nye, storpoltiske omstændigheder ændrede både dette og så mange andre af selskabets vaner.

Det hører med til indtrykket af Møllers virkestrang, at i hans formandstid (fra juni 1924 til hans død i januar 1932) blev fugleskydningen genoptaget. Det skete d. 22. juli 1929 og blev gentaget de to følgende år, men blev efter hans død ikke holdt mere. Ved de festlige skydninger sås damerne atter i skoven. Der var ikke mere så meget spræl omkring fugleskydningerne som i 1890'erne. Målet var således hver gang uden undtagelse en fugl.

På den anden side beklagede Møller i 1928, at vinter-sammenkomsterne var blevet afbrudt, men de havde ikke været lovbevalde længe. Alligevel nævnes der et sådant møde for vinteren 1929-30.

I 1929 vedtog man ændringer i vedtægterne vedr. bestemmelserne for udeblivelse fra skydninger, men det var vist uden sprængstof.

Så længe Møller var formand, blev den ordinære generalforsamling afviklet i foreningens skydehus, men også her blev der lavet om på ting og sager, da han var død. Generalforsamlingen i 1932 blev flyttet fra skoven og ind til byen, nærmere betegnet til hotel Postgården, som så var tilholdssted, hvad det angik, til og med 1937.

I 1938 og 1939 foregik generalforsamlingen på hotel Fr. d. VII, som havde fået bestillingen på mad til sammenkomsterne i skoven.

2. Fælles fodslag under duoviratet Sv. Hansen og Fr. Lange

Ved Møllers død var der erfarne medlemmer, der stod parat til at tage over. Mest naturligt havde det været, om urmager Frederik Lange, der havde været medlem siden 1922 og allerede i 1924 var blevet medlem af bestyrelsen og virkede som formandens "grå skygge" (i 1929 for sjov kaldt næstformand), var blevet Møllers afløser, men ny formand blev købmand Sven Hansen.

Sven Hansen var ud af den kendte købmandsslægt, som med føromtalte H. A. Hansen (Svens farfar) som grundlægger tilbage i 1852 var medejer af en stor kolonial- og foderstofforretning på Storgade, kombineret med en korn- og trælathandel ud til Rolighed.⁴⁹⁾

H. A. Hansen var medlem fra 1868-76, hans ældste søn Herman L. Hansen fra 1877-91, mens en yngre søn, Urban Hansen, først kom ind i 1920 og allerede gik ud igen det følgende år. Men i 1920 var dennes søn Sven Hansen (1895-1981) også blevet optaget, og han kom hurtigt til at nære en stor forkærlighed for livet i skydeselskabet.

For sit engagement blev han tidligt, i 1924, belønnet med posten som kasserer og suppleant til bestyrelsen.

Formandsposten beklædte Sven Hansen fra 1932 og frem til og med 1949, d.v.s. i 18 år, og i samtlige år var Fr. Lange en tro støtte som "næstformand". Måske var det af betydning for deres gode parløb, at de repræsenterede

Medlemmerne af skydeselskabet i 1933. Siddende fra v.: slagtermester Chr. Soelberg, stoffabrikant Einer Christensen, Købm. Orla Nielsen, urmager Fr. Lange, propr. Ørnstrup Madsen, lrs. H. J. Hansen, dommerfuldmægtig Sv. O. Hansen og købm. de Padua Pohl. Stående fra v.: kæmner Borgsø, dir. Just Hansen, install. Haslund, købm. Sven Hansen (formand), sagfører Hassing, politimester Hjælmer, kaptajn J. G. Andersen og farvehandler Georg Carlsen. - De fleste medlemmer bærer deres klubblem på revers' en. I baggrunden ses skydehuset fra 1882. Fot.: Chr. Jørgensen, Sorø (selskabets arkiv).

hhv. 3. og 2. generation i deres familie i Skydeselskabs-sammenhængen. Frederik Langes far, urmager Carl Lange, havde været medlem i 1880-88 og igen i 1897-1903.

Under henvisning til de i jubilæumsskriftet gengivne erindringer fra medlemmer af netop familierne Hansen og Lange om 1920- og 30'erne, skal der her ikke berettes så meget mere om denne periode, men dog skal der lige nævnes følgende:

3. Skovture og 90-års fest

I begyndelsen af Sven Hansens formandstid afholdt man som noget nyt skovture pr. bil om efteråret. Det blev dog ikke til mere end to. Første gang, i 1935, gik turen til forskellige mål i det daværende Holbæk Amt, og den blev en succés, men det følgende år, hvor turens mål var Østsjælland, endte det galt, for "Maden var ret daarlig", og stemningen blev derfor "meget middelmadig" - og det var

måske medvirkende til, at man ikke havde lyst til en ny skovtur i 1937.

1937 begyndte lige så plagsomt. Politikontoret i Sorø lod om foråret selskabet vide, at banen skulle synes og godkendes. Til den ende mødte en skydeekspert op, der kasserede ikke bare markørdækningen, men også banens retning. De nødvendige ændringer satte bestyrelsen i gang så betids, så ”den ny Bane” var parat til den 1. skydning d. 7. juni samme år. Det lyder nok af mere, end det var - en forlægning af banen handlede det næppe om.

Det faldt også i Sven Hansens lod at forestå to markeringer af jubilæer i selskabets historie. Hvor man ikke tidligere havde højtideligholdt de store dage på markant vis, tog man sig i 1938 sammen og holdt 90-års-jubilæet.

Det skete ved en særlig festmiddag m. damer på hotel Fr. d. VII d. 21. august. Der blev holdt taler og sunget til lejligheden skabte sange, men mest spændende var utvivlsomt forevisningen efter kaffen af en film fra sommerens skydninger, som medlemmet, ingeniør Mogens A. Carlsen havde optaget

Til festen var af udenforstående kun indbudt enken efter formand Knud Møller. Det er mærkeligt, at man ikke inviterede repræsentanter fra ”Skydeklubben af 1900”.

Festen var iøvrigt så dyr, at man ikke fandt det rimeligt at gennemføre en skovtur i 1938, og herefter synes al tale om disse ture ud i det blå at være forstummet.

Næste jubilæum, det helt store, var 10 år ude i fremtiden, og ingen kunne vide hvilke trængsler, skydeselskabet måtte igennem i en god del af dette tiår, selv om der ude i Europa var opræk til ny verdenskrig.

XIII. Fra krig uden skydning til normalisering og 100-års fest (1940–1949)

1. Mere eller mindre våbenløse skytter

At generalforsamlingen d. 27. maj 1940, d.v.s. efter den

tyske besættelse af Danmark, blev holdt på restaurant ”Parnas” på vestsiden af Sorø sø, skyldtes ikke krigsforholdene, men blot at Fr. d. VII var under ombygning, og man forlagde da også generalforsamlingerne i resten af krigsårene til hotellet ved Torvet i Sorø.

Men meget hurtigt efter besættelsen fik Det sluttede Skydeselskab de nye forhold, som ramte hele landet, at mærke. Politimyndighederne forbød al form for kapskydning. Diskussionen d. 27. maj handlede da bl.a. om alternative former for konkurrence: lerdueskydning eller bueskydning. Et særligt udvalg skulle beskæftige sig med sagen.

Ved den 1. skydning i 1940, d. 10. juni, skød man ikke desto mindre med riffel, men da der derpå kom en regeeringsforordning om aflevering af alle våben, undtagen jagtvåben, til politiet, måtte riffelskydningen indstilles.

Det hjalp ikke skydeselskabet, at ”De danske Skytte- og Gymnastikforeninger” opnåede en særlig tilladelse til at afholde deres sædvanlige skydeøvelser med gevær M/1889. Et forsøg, som blev gjort sammen med ”Skydeselskabet af 1900”, på at få lov til - som medlemmer af DDSG - at benytte deres geværer, men på egen bane, førte ikke til noget.

2. Keglespil og andre alternativer

Da det lå noget tungt med geværskydningen, opstillede man ved generalforsamlingen i 1941 et nyt alternativ: keglespil, som skulle finde sted tre sommeraftener på ”Parnas”.

Det med keglespil var nu ikke noget nyt. I virkeligheden havde klubben om ikke altid, så dog i tidligere perioder haft keglespil på programmet.

Første gang keglespil nævnes arkivalsk er i 1870, og her omtales det endda som værende en aktivitet af ældre dato. Ved generalforsamlingen d. 28. maj 1870 blev det nemlig foreslået ”at flytte Selskabets KeGLEbane”, altså dyrkede man spillet så tidligt som i 1860’erne.

Desværre siges der ikke noget om banens beliggenhed, men den lå sandsynligvis ved skydebanen i Hjortenæs Skov, hvorfra man flyttede i 1870. Endnu i 1876 var keglebanen ikke flyttet, men bestyrelsen fik beføjelser til at disponere over dens skæbne, hvad enten man ville sælge eller beholde den.

Senest juni 1887 er den dog blevet afhændet, idet medlemmet drejermester Kildeberg dette år lovede at skænke selskabet en keglebane.⁵⁰ Han kunne jo selv dreje keglene, og resten kunne andre håndværkere klare.

Anlægget af banen er ikke godt dokumenteret, men den er utvivlsomt blevet en realitet. Usikkert er det dog, om den lavedes i skoven eller på tilholdsstedet i byen, men det mest sandsynlige er, at den blev anlagt i tilknytning til det ny skydehus.

Keglespillet blev konkurrenceformen for skydebrødrene i 1941, 1942 og 1944. Gennemførelsen beskrives som "meget fornøjelig", men man savnede rigtignok våbendysten.

Derfor forsøgte man sig også - på forslag af medlemmet, tandlæge Niels Ousen - med skydning m. luftbøsse i 1943. Den var planlagt til at foregå i skoven, men grundet vejret fandt den sted i Fr. d. VII's sal og have.

Luftbøsseskydning var noget ganske nyt i selskabets historie. Vel anskaffede Fr. Lange i 1928 en luftbøsse til selskabet, men om den blev brugt til andet end at skyde rotter med, som vittige hoveder dengang påstod, er uvist.

Det er formentlig det våben, der nu fandt en rimelig anvendelse. Tilslutningen ved 1. skydning var god, men det synes ikke at have vakt begejstring, for de næste par gange kom der langt færre, og så blev den sport taget af programmet igen.- Med luftbøsse kan man have en skydeafstand på højst ca. 15 m, så fornøjelsen for en rigtig skytte er virkelig begrænset.

Keglespillet var endnu i begyndelsen af juni 1945 på tale som også dette års konkurrenceform, men det lykkedes at få fat i en salonriffel, så der kunne afholdes tre sa-

lonriffelskydninger på den gamle bane i Søsken, men sportsligt var det ikke tilfredsstillende.⁵¹

3. Nye våben og anden skydebane

Da riflen M/1867 var blevet umoderne, og en ny type gevær ville være længererækkende, var bestyrelsen nu klar over, at den gamle bane var for kort. Derfor kontaktede den Sorø Amts Skytte- og Gymnastikforening (betegnelse fra 1919 af) for at få tilladelse til at bruge deres bane, og sammen med "Skydeklubben af 1900", der stod i samme problem, anmodede man den ny Hjemmeværnsforening i Sorø om lån af skydevåben.

Eftersom formanden for Sorø-kredsen, politibetjent J. K. Sørensen, stillede sig imødekommende på den ene betingelse, at hvert enkelt medlem i skydeselskabet meldte sig ind i amtskytteforeningen, og Hjemmeværnet ligeledes til hver skydning godt ville udlåne 5-6 geværer M/1889, var vejen åben for genoptagelse af geværskydningerne.

I 1946 kunne Skydeselskabets medlemmer endelig igen skyde med "rigtige" våben, men nu på amtsorganisationens bane.⁵² Skydningerne "forløb bedre end ventet - da det jo var første Gang man skød med den slags Geværer". Så vidt, så godt.

Både i 1946 og 1947 samt igen i 1949 var hotel Klubben vært for generalforsamlingerne, mens der i 1948 var en afstikker til Søsken som i årene før 1932.

Maden til spisningen efter skydningerne blev i 1946-48, når programmet ellers gennemførtes efter hensigten, leveret af hotel Klubben ligesom i nogle få år o. 1920.

4. 100-årsjubilæet

1948 var det store jubilæumsår. 100 år er altid et festligt rundt tal. Selskabet var klar over begivenhedens betydning - og udgifter. Planlægningen begyndte i god tid: allerede i 1945 startede indsamlingen af penge til formålet, indsat i en jubilæumsfond.

I festen, der løb af stablen d. 24. maj 1948 fra kl. 18 på hotel Klubben, deltog udover de 16 medlemmer m. damer som aftenens officielle gæster skovrider F. Lorenzen og frue og - som en ny gestus - formanden for ”Skydeklubben af 1900”: fabrikant Aage Christensen og frue samt enkefru Møller.

En bedre middag blev serveret og indtaget, afbrudt af taler, af hvilke Langes er gengivet her som kap. B., da den gav (og giver) et historisk tilbageblik. Blandt talerne var også skovrideren og 1900’s formand, der tillige overrakte det jubilerende selskab ”et smukt Sølvbæger med Inskription”. Sange skortede det heller ikke på.

Aftenen sluttede af med dans og fremvisning af Carlsens film fra 1936, vel noget af en midnatsforestilling . . . festen stoppede først ved 2-3 tiden.

Det blev hverdag igen, og et uløst problem var, at den ny ordning med brug af amtsskytteforeningens bane i Søskoven betød, at Det sluttede Skydeselskab havde skydehus et sted og lånte skydebane et andet. Det var ikke så praktisk, og samtidig generede dets skydehus amtsskytteforeningens tilskuerfaciliteter ved opvisningspladsen.

I 1946 rettede amtsorganisationen mundtlig forespørgsel til skydeselskabet om flytning af huset, men Sven Hansen ville først se tiden an, men fandt det rimeligt, at et nyt skydehus blev placeret ved deres bane, men først i 1949, i forbindelse med, at skydeselskabet skulle skifte formand, kom der realitetsforhandlinger i gang.

XIV. Nye tider med Carlsen i spidsen (1949–1973)⁵³⁾

1. Nyt klubhus

Generalforsamlingen d. 2. maj 1949 blev på mange måder, både umiddelbart og set på sigt, skelsættende for selskabet.

For det første trak købmand Sven Hansen sig som for-

mand efter 18 års virke. Desuden forlod urmager Frederik Lange bestyrelsen helt efter 25 års indsats dér. Da også det andet ordinære medlem af bestyrelsen, slagtermester Chr. Soelberg, ønskede at gå helt ud efter ”blot” 14 år, var alle tre pladser ledige.

Som ny formand valgtes civilingeniør Mogens A. Carlsen, og med sig ind i bestyrelsen fik han Sven Hansen, der som antydning bare ville trække lidt ned, og isenkræmmer Svend Meyer.

Med Carlsen fik man en 10 år yngre formand med andre erhvervsmæssige erfaringer end, hvad der var sædvanligt i skydeselskabet, og så var han ikke indfødt soraner, men tilflytter. Carlsen havde mange ambitioner, også indenfor det lokalpolitiske arbejde, hvor han var kommet i byrådet for de konservative allerede i 1946. Hans politiske karriere kulminerede med borgmesterposten i 16 år fra 1954.⁵⁴⁾

I 1949 tog man på generalforsamlingen desuden stilling til en væsentlig nyskabelse i organisationen, som reelt gik ud på, at man i et vist omfang kunne komme udover den historiske begrænsning på højst 16 medlemmer. Baggrunden var den, at flere afgående medlemmer, ikke mindst Frederik Lange, gerne ville fortsætte som passive medlemmer, og tidligere var det kun dem, der blev udnævnt til æresmedlem, der havde den mulighed. Nu tillod generalforsamlingen ved ændringer i § 2 og 11 i vedtægterne, at der kunne være højst 8 ikke-skydende medlemmer, som gerne måtte deltage i sammenkomsterne, men var uden stemmeret.

Samtidigt vedtog man at trykke de reviderede vedtægter, hvad dog først fulgte i 1951.

Til generalforsamlingen i 1950 blev som sted valgt hotel Postgården, som man ellers havde opgivet efter 1937.

Efter gentagne anmodninger fra Sorø Amts Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforening (som navnet var nu) om fjernelse af selskabets skydehus besluttede generalfor-

samlingen i 1949 enten at sælge det for 1.000 kr. eller lade det flytte af S.A.S.G.&I. til en ny plads. Ved et salg skulle der være garanti fra skoven for, at man kunne bygge et nyt hus.

Allerede den 7. maj 1949 afgav skydeselskabet salgstilbud på skydehuset, og den 13. maj accepterede gymnastikudvalget for S.A.S.G. & I. prisen. Før eller under sommerskydningerne i 1950 blev selskabet desværre hus-

Medlemmerne af skydeselskabet i 1951 foran det nye klubhus, fotograferet af Chr. Jørgensen, Sorø. Forreste rk. fra v.: bogh. Nordentoft, tandlæge Ousen, bankkasserer Einar Nielsen, propr. Ørnstrup Madsen, civ.ing. Mogens A. Carlsen, (foran trappen, formand), dommerfuldmægtig S. O. Hansen, slagtermester Chr. Soelberg, apoteker Stahl og urmager Fr. Lange. Bageste rk. fra v.: karosserifabrikant Axel Andreasen, Ford-forhandler Johs Frandsen, isenkræmmer Meyer, købm. Sven Hansen, farvehandler Georg Carlsen, bagermester Rudolf Johansen, stolefabrikant Einar Christensen, købm. Orla Nielsen og urmager Carl Lange (selskabets arkiv).

vilde og måtte da i dårligt vejr låne det andet skydeselskabs hus.

I 1950, da dette selskab fyldte 50 år, var Carlsen som formand for S.S.S. af 1848 iøvrigt gæst ved deres fest.

I 1949 blev det desuden genindført, at der skulle være selvforplejning ved skydningerne i skoven. Dog stod bestyrelsen for drikkevarerne, men dette blev i 1950 overladt hotel Postgården at tage sig af.

Også i 1950 var man en enkelt gang nødsaget til at benytte sig af det andet selskabs hus, men man gik i november 1950 i gang med at planlægge byggeriet af et nyt klubhus, som det nu blev kaldt. Der blev stiftet en byggefond, og man lånte penge i Sorø Spare- og Laanekasse (idag BG-Bank Sorø Afdeling).

Rejsegildet var d. 16. maj 1951, og d. 7. juli samme år indviedes huset, bl.a. i nærværelse af skovrideren. Sene- re, fra 1956 og frem, er forholdene mellem selskabet og skoven vedr. denne bygning såvel som skydningen blevet reguleret ved en tinglyst overenskomst.

2. Fredelig kappestrid med S.K. af 1900

Den ny bestyrelseskonstellation i 1949 varede kun til generalforsamlingen i maj 1951 på hotel Postgården, hvor Sven Hansen trak sig definitivt tilbage fra bestyrelsen for at give plads til urmager Carl Lange, søn af Frederik Lange. Carlsen og Meyer fortsatte begge.

Havde Sven Hansen været en hindring for et nærmere samarbejde mellem "De adelige og "De borgerlige", hvad en del tyder på, så var kysten nu klar for en ny epoke på det område. Med Sven Hansen ude af ledelsen og med et splinternyt klubhus, kunne Carlsen gå i aktion, og han gjorde det.

D. 4. september 1951 kunne han på sit selskabs vegne opfordre "Skydeklubben af 1900" til en kapskydning i samme måned. Initiativet blev modtaget positivt, og det blev med det samme til en årlig tradition at skyde om kap de to klubber imellem.

Konkurrencen består i, at 8 udvalgte (de bedste) fra hver klub mødes en dag ved sommersæsonens slutning på skift hos hinanden. Det gør den tekniske forskel, at når SSS af 1848 er vært, har man kun otte skud pr. mand, mens S.K. af 1900 praktiserer 10 skud pr. mand.

Den bedste skytte kåres som årets skytte og modtager medalje af "sølv", og det hold, der vinder holdkapskydningen, får sit navn på en plakette. Kapskydningen afsluttes med fælles spisning og samvær i værtens klubhus.

Også vedtægtsspørgsmålet skulle på plads. Det blev ordnet ved en ekstraordinær generalforsamling d. 5. november 1951 på hotel Postgården. Den væsentligste ændring var, at det som foreslået i 1949 blev gennemført, at ikke-skydende medlemmer havde de samme demokratiske rettigheder som de skydende. De nye vedtægter blev derpå duplikeret.⁵⁵⁾

Carlsen (fmd.), C. Lange (uofficiel næstformand) og Sv. Meyer dannede et slags triumvirat fra 1951 og til 1957, hvor Meyer gled ud til fordel for apoteker Arne Stahl, og den ny konstellation bestod helt frem til 1971. Da gik C. Lange ud efter 20 år som "næstformand", og ind kom direktør Hans Urban Hansen.

Fra 1971 og til 1974, hvor Carlsen holdt op som formand (for en stund), var han, Stahl og Hans Urban Hansen de toneangivende. Medvirkende til, at Carlsen blev ved så længe, var nok udsigten til 125-års jubilæet i 1973, en begivenhed, som man var optaget af så tidligt som i 1961, hvor man oprettede en jubilæumsfond. Inden omtale af jubilæet, skal de mere dagligdags hændelser i disse år ridses op.

3. Livet i skoven

Rådigheden over et ny klubhus betød bl.a., at man forsøgte sig med generalforsamling dér i årene 1952-56. Medlemmerne tog selv maden med. Det var iøvrigt ved generalforsamlingen i 1953, selskabet havde besøg af Svend Pedersen fra Danmarks Radio, der på lydbånd

optog et interview m. Carlsen, C. Lange og det menige medlem, boghandler Nordentoft om livet i klubben. Det blev sendt over æteren d. 10. juni samme år.

Fra 1957 og til og med 1975 blev hotel Postgården igen ramme omkring generalforsamlingen, dog ikke i jubilæumsåret 1973, hvor man holdt den ordinære og to ekstraordinære generalforsamlinger i skoven.

Generalforsamlingerne forløb normalt uden de store

sværds slag, men et jævnligt opdukkende irritationsmoment fra 1963-80 var et forslag fra medlemmet propr. Kaj Ørnstrup, Oldengården ved Fjenneslev, om indførelse af 10 skud imod normalt 8 (som det var praksis i S.K. af 1900). Hver gang det blev foreslået, blev det afvist.

Den ene af de to ekstraordinære samlinger i 1973 (d. 4. juni) var foranlediget af behovet for ændringer i vedtægterne, og disse blev godkendt, så "de gamle vedtægter fra

Situation fra kapskydningen den 3. september 1963. Den skydende person er Axel Andreasen, der opmuntres af Mogens A. Carlsen i forgrunden t.h. og Nordentoft (siddende) og Stahl t.v. Personerne i baggrunden er medlemmer af skydeklubben af 1900. Fot. Blytsgaard.

1951 er ført frem til dato”, især bødesystemet blev justeret opad.

Af andre tilbagevendende spørgsmål var den ydre og indre vedligeholdelse af klubhuset. I 1956 blev loftet gjort lyddæmpende, hvorpå gulvet gav akustiske problemer, der blev løst sent (1978) med et tæppe.

Flere gange blev huset udsat for indbrud eller forsøg på det, men kun d. 22. august 1971 blev der fjernet ting og lavet hærværk. Derimod gik det mirakuløst ram forbi under oktoberstormene i 1967.

Da S.K. af 1900 på sin side fik ødelagt sit skydehus ved storme i 1954, fik de husly midlertidigt hos ”De adelige”.

Og da S.A.S.G.& I’s skydehus brændte i vinteren 1975, opførte de to skydeselskaber i fællesskab et midlertidigt skydehus.

Et permanent diskussionsemne var transporten til og især fra(!) skydningerne i skoven. Man lagde jo ikke bånd på sig selv, hvad der var et gammelt fænomen, som det fremgår af Hans Urban Hansens erindringer.

Det prekære hjemtransportproblem blev i 1962 løst ved, at foreningen entrerede med bybussen i Sorø, som sent om aftenen på skydningsdagene sendte en bus ud i skoven. Det var en ordning, som blev mere og mere populær, og som først afskaffedes i 1970. Herefter var det taxa, der i en årrække blev det probate, foretrukne transportmiddel.

M.h.t. skydningerne forløb de i det store hele godt. Dog var der et alvorligt, men heldigvis kortvarigt problem omkring våbnene i årene 1952-53, idet bøsseerne skulle afleveres, og man ikke til gengæld ville have omlavede, tyske geværer - det forbød ens samvittighed!

Man mente optimistisk, at man kunne låne bøsser af Hjemmeværnet, men i juni 1953 måtte man konstatere, at foreningen var uden skydevåben! Det blev så planlagt at købe tre rifler.

Til sæsonen i 1954 var man atter bevæbnet, og de nye bøsser virkede endda godt.

Sigtemidler blev diskuteret fra 1957 til 1966, i hvilket år nye sigtemidler blev tilladt, men ikke alle kunne lide det til en start.

Et andet våbenmæssigt problem var, at nogle medlemmer havde eget gevær med ved skydningerne. Det blev tilladt i 1957 på den betingelse, at der skulle foretages lodtrækning blandt de øvrige medlemmer om samtlige geværer. Beslutningen blev dog aldrig effektueret, fordi problemet trods alt i stedet blev ordnet i mindelighed.

Borset fra gnidninger som disse, synes der at have været et godt sammenhold. Således var mange aktive i foreningen igennem adskillige år.

Skydefærdigheden lå det godt med i perioden o. 1960. Ved 2. skydningen i sæsonen dette år satte Carl Lange rekord med det maksimale antal points: 80, men ved den efterfølgende skydning kom også Arne Stahl op på ialt 80 points.

Senere brokkede Carlsen sig over den dalende skydefærdighed, ikke mindst i forhold til S.K. af 1900, som man tabte en del gange til i kapskydningerne.

4. Øget selskabelighed og store fester

I første halvdel af 1950’erne var der en ret livlig selskabelig aktivitet i foreningen, som roligt kan tilskrives den joviale formand. Selv var han vært ved et par ”Torskegilder” u. damer (marts 1952 og april 1954) og ved en vintersammenkomst i november 1952 m. damer. Disse havde også været med ved spisningen efter den ekstraordinære generalforsamling i 1951 og ved et sommermøde i 1952 hos Ørnstrup på Oldengården.

Bestyrelsesmedlemmet Meyer var vært for en vinterfest i februar 1955, men herefter er ingen vinterfester anført i annalerne.

Alle disse former for sammenkomster ophørte efter midten af 1950’erne - gassen var gået lidt af ballonen.

På den anden side opstod der en ny aktivitet midt i 1950’erne. Skydeselskabet havde forlængst selv opgivet

at afholde fugleskydning, og derfor kunne det tage imod opfordringen fra Politiklubben i Sorø om at deltage i dens fugleskydninger, som blev indført i 1955 og blev en solid tradition. Politiet så gerne en ti deltagere fra skydeselskabet, men som regel mødte langt færre op.

Carlsen erkendte selv, at der var en fare for stagnation, når foreningen ikke fik tilført tilstrækkeligt nyt blod. I 1967 udtrykte han på denne måde med baggrund i optagelsen af et nyt medlem, Ford-forhandler Knud Frandsen, i 1966: "Forøvrigt tror jeg, at vi i Knud har fået en hårdt tiltrængt fornyelse!"

Carlsens fortjenester ufortalt, så stod der nu i disse år

en særlig nimbus om købmand Sven Hansen, der havde været medlem siden 1920, formand i flere år og æresmedlem siden 1961 på gr. af 40 års medlemskab. Da Sven Hansen i 1970 satte den imponerende rekord at have været medlem i 50 år, inviterede han medlemmerne til et overdådigt måltid i privatboligen. Ikke før efter sæsonen i 1974 lagde han sit våben ned, men var fortsat æresmedlem til sin død i 1981.

Der var således noget at leve op til, da man skulle fejre 125-året i 1973. Bestyrelse lagde da også op til, at der ikke skulle mangle noget. Carlsen havde været formand længe og ville nok gerne kunne gå af med manér.

Fra festmiddagen i Den lille Sal på hotel Postgården den 24. maj 1973 i anledning af 125 års jubilæet. Fot. ukendt (selskabets arkiv).

Planer om at invitere særlige gæster til jubilæumsfesten som i 1948 blev imidlertid forpurret af Sven Hansen, der ikke mente, at et 125-års jubilæum var noget særligt!?

Der blev alligevel en strålende fest ud af det d. 24. maj 1973 på hotel Postgården. Her var der arrangeret en udstilling af selskabets historiske effekter og lavet en form for skydebane i mini-format, som man kunne besøge inden festmiddagen. Der var taler og sange, som sig hør og bør, og S. K. af 1900 lykønskede pr. telegram. Lydbåndet fra 1953 blev afspillet, og efter kaffen var der dans og natmad ... Carlsen kunne være godt tilfreds.

XV. De sidste 25 år⁵⁶⁾

På generalforsamlingen i 1974 skulle man finde en ny formand, og det blev bestyrelsesmedlemmet Hans Urban Hansen. Carlsen fortsatte som menigt bestyrelsesmedlem, mens Stahl gik helt ud efter 16 år som "næstformand" og blev erstattet af Knud Frandsen.

Bestyrelsen bevarede denne sammensætning frem til generalforsamlingen i 1981, men med den væsentlige ændring undervejs, at Hans Urban Hansen i 1977 overlod formandspladsen til Carlsen, der varetog hvervet til generalforsamlingen i 1981 og på den måde kom til at virke som selskabets formand i sammenlagt 29 år, så rekorden som den længst siddende formand, sat i 1974, blev yderligere bestyrket.

Sven Hansens rekord som medlem i 50 år blev iøvrigt tangeret i både 1980 (af Ørnstrup) og 1981 (af installatør Max Haslund).

Mens vi er ved rekorder: skyderekorden fra 1960 på max. points (80) blev gentaget af Knud Frandsen i 1973, 1975, 1979, 1981, 1984 (2 x), 1987 og 1996, og af Torben Lange i 1996.

Ved kapskydningen i 1984 skød Ole Just Hansen maksimumpoint (100 p.), d.v.s. S.K. af 1900 var vært det år.

Omvendt blev der sat bundrekord i 1996, hvor en deltager kun fik 30 points - vi nævner ikke navne her.

I Hans Urban Hansens formandstid blev traditionerne trofast ført videre, men fra 1976 foregik generalforsamlingen i maj-juni atter i Søskoven.

I 1981 overtog muremester Poul Jacob Nielsen formandsstolen, mens Hans Urban Hansen fortsatte som næstformand tillige med Knud Frandsen som menigt medlem.

I årene 1990-1997 var formanden Knud Frandsen, der blev afløst af luftkaptajn K. B. Andersen. Nuværende næstformand er Poul Jacob Nielsen og sekretær tømremester Ib Hahn Andersen.

Der er i de senere år gennemført flere forbedringer af klubhuset og af omgivelserne. Huset fik således nyt stråtag i 1991, og der er fyldt jord på arealet foran huset ned mod søen for at komme myggeplagen til livs, ligesom der er tyndet ud i bevoksningen, så man har den rigtige søudsigt.

For en god ordens skyld skal det nævnes, at et helt nyt skydebaneanlæg blev indviet d. 7. juni 1991 til glæde for alle de skydeforeninger, herunder Sorø sluttede Skydeselskab af 1848, der bruger det.

Vedtægterne blev ændret endnu en gang i 1997. Denne gang gik det mest på spørgsmålet om præmier og størrelsen af multkerne (bøderne) - for at få en bedre økonomi.⁵⁵⁾

150-året i 1998 tog man højde for allerede i 1995, og forberedelserne blev kraftigt intensiveret i 1997.

XVI. Sammenfattende tilbageblik

150 år er ikke meget, hvis vi taler om et lands eller en bys historie, men for en forening som Det sluttede Skydeselskab er det en lang historie, som starter langt på den anden side af "mands minde", og hvor de første tyve år, lige bortset fra selve oprindelsen, er ringe belyst.

Scener fra skydedag i Søskoven i 1996. T.v.: Knud Frandsen aflader geværet, øv. t.h.: tandlæge Henning Dynesen kaster til kegle, ned. t.v.: geværer i hvil, ned. t.h.: "Der føres protokol" v/ Hans Urban Hansen, bivånet af fra v. tømrermester Ib Hahn Andersen, ing. Ib Villingshøj og Ole Just Hansen (amatørfotos i selskabets arkiv).

Til gengæld har vi i kraft af bevaret kildemateriale af forskellig art et udmærket overblik over de sidste 130 år. På den baggrund må man have lov at konstatere, at det er slående, at foreningens virke, og de deraf afledte traditioner, grundlæggende er uforandret.

Skydeselskabet er fortsat virkelig sluttet og reserveret mænd. Når det gælder medlemskredsen er der dog sket nogle forskydninger hen ad vejen.

Hvor det i årene 1848 - ca. 1900 var en forening, som udgjorde nære bånd mellem Sorø Akademis skolevæsen såvel som skovvæsen og byen Sorø, er den i dette århundrede mere og mere blevet et forum for borgere fra byen og fra oplandet.

Hvad lærerstanden ved Akademiet angår, holdt forbindelsen helt op med overlærer Zoffmanns udtræden i 1911. Kun akademigodset og skoven - nu på et lavere niveau end skovridderne - var repræsenteret i selskabet frem til 1920. Som pensioneret akademilæge udgjorde Gjellerup dog frem til sin død i 1929 et sidste, men svagt led i de direkte relationer mellem akademi og skydeselskab.

Den selskabelige side af skydeselskabets virke tog forholdsvis hurtigt overhånd over det våbentræningsmæssige aspekt og er i grunden det, der har bundet foreningen sammen siden 1868, hvor man jo bevidst skilte sig ud i forhold til den ny skyttebevægelse, som fik sin aflægger i Sorø i 1867.

Det har naturligvis været og er vel stadig forbundet med en vis status at være medlem af 1848-selskabet, eller som et medlem af en anden skytteforening i Sorø har udtrykt det overfor forf.: "Der var prestige i at være med i "De adelige"!"

At tillægge skydeselskabet en større betydning end som så, vil være at overdrive. Under samværet vil lokale emner selvfølgelig blive vendt og drejet, men politiske og erhvervsmæssige konsekvenser får det ikke!

Der tyndes ud i bevoksningen ved klubhuset i Søsken en arbejdsdag i 1997. "Savfører": dir. Carl Andersen og "støtte": dir. Helge Jörck (amatørfoto i selskabets arkiv).

XVII. Præmierne gennem tiderne

Der findes næppe nogen konkurrencer overhovedet, hvor der ikke også er præmier. Det gælder også Det sluttede Skydeselskab af 1848, men bevisligt ikke førend omdannelsen fra frikorps til sluttet selskab, og i de første tyve år, hvor det var idealismen, der drev værket, var præmier vel også helt overflødige.

I de ældst bevarede vedtægter fra 1868 er § 5 og 6 viet spørgsmålet om præmier. For det første gælder, at alle deltagende skytter, maksimalt 16, kan få en præmie, der naturligvis er gradueret efter resultatet.

Den dyreste præmie må koste 8 rigsdaler og den billigste 2 rdl. Det er bestyrelsens ansvar at udvælge og indkøbe præmierne.

Desværre står der intet om, hvad præmierne skal bestå i, men på anden vis ved vi, hvad man brugte, nemlig - hvad der iøvrigt ikke kan overraske - sølvtøj.

Beviset udgøres af et sølvbæger, som var 1. præmien i Det sluttede Skydeselskab ved skydningerne i 1874. Hvem skyttekongen var dette år, er ikke anført på bægeret, men protokollen fortæller, at det var C. Henriksen.⁵⁷⁾

Udover det ret rundhådede, men dog af egne midler finansierede belønning til alle skydebrødrene, var der til den årlige vinder en særlig hæder, som med sikkerhed kan føres tilbage til 1869. Det drejer sig om det særlige "Kongebånd".

Kongebåndet er først omtalt skriftligt i et referat i protokol II af afslutningsfesten d. 4. september 1911 på hotel Postgården, hvor "den nye Konge (købmand Topp) af den gamle (apoteker Clausen) modtog Tegnet paa sin Værdighed, det grønne Silkebaand med samtlige Foreningens Sølvmedailler".

Det er en værdifuld beskrivelse vedr. selve båndet (og ceremonien), som vi får her, for vel er båndet også at se på det ældste fotografi i selskabets arkiv af hele foreningen, men det fortæller jo ikke helt det samme. Fotografi-

et er dog naturligvis interessant som den ældste dokumentation i det hele taget af dette hæderstegn.

Det eksisterende kongebånd er ikke ganske lig med det oprindelige. Det er fornyet mindst to gange i tidens løb på gr. af slid og for at kunne rumme det voksende antal "medaljer".

Ved jubilæet i 1973 kunne man præsentere et helt nyt og det endnu brugte kongebånd, syet af Annelise Frandsen (Knud Frandsens hustru).⁵⁸⁾

På det lange og tunge bånd sidder der ovale plader af sølv m. navne på alle skydekongerne fra 1869 og til og

Bæger af sølv, anvendt som 1. præmie i 1874. I bunden stempler for Peter Chr. Christensen, Sorø. Skænket Sorø Amts Museum i 1995 af nu afdøde red. Oscar Lünell, Sorø (inv.nr. 1995-37).

med 1997. Skiltene er i årene 1869-1887 lavet af den lokale sølvsmed Peter Chr. Christensen og derefter til og med 1916 af Slagelse-smeden John Rørvig. Fra 1925 og en del år frem er det selskabets eget medlem (siden 1922) urmager og sølvsmed F. Lange, hvis navnetræk er stemplet ind på bagsiden.⁹⁹

Mens der ikke er sket ændringer i kongebåndet som belønning betragtet, er skydepræmierne til medlemmerne blevet forandret både i henseende til antal og til form.

Vedtægterne fra 1880 er ganske præcise m.h.t. præmierens art. Iflg. § 4 skal værdien af dem ligge på samme niveau som i 1868, og de skal udgøre samme antal, men nu fastslås det, at der er tale om "Sølvgenstande".

Dog har bestyrelsen frit valg m.h.t. beskaffenheden af gevinsterne og antallet af dem ved vinterskydningen, dog må der gives så mange gevinster, som svarer til 1/3 af medlemstallet. Disse gevinster behøvede altså ikke være så fine og dyre som gevinsterne for sommerskydningen.

I næste udgave af vedtægterne fra ca. 1895, hvor vinterskydningen er bortfaldet, fastholdes bestemmelserne fra 1880 vedr. præmierne for sommerens skydninger.

1915-vedtægterne er formuleret ret så fleksible ang. præmier. Gevinsterne er "Sølvgenstande, hvis Art og Værdi bestemmes af Styrelsen", og samtidigt indførtes en minimumsgrænse for medlemmerne for at kunne komme i betragtning til en præmie (§ 4), så antallet kunne altså veksle fra gang til gang.

Præmierne er formentlig på dette tidspunkt ikke lænere bægre, men skeer af forskellig størrelse, fra kartoffelske til vinderen og saltske til den lavest placerede. Der blev ikke graveret navne i, så tingene kunne byttes til noget mere brugbart, hvis man (d.v.s. hustruerne) ønskede det.- Fra 1922 havde man i Fr. Lange en leverandør også til disse alm. skydegevinster.

Lejlighedsvis forekom der dog helt specielle former for præmier. Således blev der en gang før 1948 udsat et vikingskib af sølv som 1. præmie.

I 1951 betød revisionen af lovene for præmiespørgsmålets vedkommende, at det nu blev gjort klart, at der kun kunne uddeles gevinster (sølvgenstande) til de 8 bedste skytter, forudsat skytten levede op til samme minimumskrav som i 1925.

Den fineste af vandrepokalerne, som Privatbanken i Sorø skænkede selskabet i 1979, anvendt som førstepræmie 1979 - 97. Pokalen ejes nu af Knud Frandsen. Fremstillet af sølv.

Det var en ordning, som urmager og sølvsmed Carl Lange forsøgte at lave om på i 1960. Han foreslog genindførelse af 16 stk. præmier, men det lykkedes ikke, heller ikke det næste år, hvor der var ny debat om sagen.

Langes forslag bundede ikke i et personligt behov for at være sikker på en præmie, for han var en af de bedste skytter af alle medlemmerne!

Ved vedtægtsændringerne i 1973 beholdt man bestemmelsen fra 1951, altså fortsat max. 8 gevinster (sølvgenstande) (jfr. § 4). Imidlertid tilbød Privatbanken, hvis direktør, Egon Søgaard, var medlem, i 1979 at donere selskabet 8 vandrepokaler af sølv, hvad man selvfølgelig tog imod, men ved uddelingen i august samme år var der kun

stillet 5 pokaler til rådighed, så selskabet måtte supplere med 3 bægre - af tin.

I 1995 blev det besluttet, at de 5 vandrepokaler skal overgå til privateje ved jubilæumsfesten i 1998. Spørgsmålet om, hvad man skulle have efter 1998, fandt en afklaring i vedtægterne fra 1997, som i § 4 siger, at "efter 1998 uddeles 3 præmier, hvis art og værdi bestemmes af styrelsen".- Sølv er ikke mere en nødvendighed.

Til fugleskydningerne, der fandt sted noget uregelmæssigt, synes der generelt at have været andre former for gevinster. Fuglekongen i 1893, birkefuldmægtig Alfred Jensen, erhvervede sig således en vinkande af glas m. sølvblåg.

Erindringer v/ Frederik Lange i anledning af 100-års jubilæet i 1948 ⁶⁰⁾

"...Skydehuset i Søskoven stammer fra 1882. Det er saaledes indrettet, at der er Plads til 16 Medlemmer, hver har sin bestemte Plads med Navneplade paa Væggen, og i Ladebordet er Indsnit til Bøssen.

I den Tid husker jeg der blev skudt med Forladergevær. Det var meget svære og tunge Geværer, der blev skudt paa Anlæg, saa det var en Bøsse der laa godt til.

Medlemmerne ladede selv Deres Gevær med Papir og Blaar og selvstøbte Kugler. Jeg har endnu baade Forme og Laderekvisitter fra den Tid.

Det var strengt forbudt at ryge i Skydehuset og under Ladningen, og blev dette overtraadt, vankede der Bøder. Naar Skytten stillede klar til at afgive sit Skud, var hans første Pligt, forinden han lagde Bøssen paa Anlægget, at ringe med en stor Klokke.

I denne Periode var der mange Kuriositeter, saaledes var det tilladt Medlemmerne paa alle mulige Maader at benytte sig af Hjælpe midler for at kunde præstere et fint Skud. Dette bestod i mange forskellige Midler saasom Sigtekorn, som var beskyttet ved Blænder, saa Lyset ingen Indflydelse kunde faa. Ligeledes helt nede fra Visiret var Løbet beskyttet med lukkede Blændere. Tiden var jo den Gang ikke saa forjaget som i vor Tid.

Min Far, som var deres Instrumentmager ⁶¹⁾, har lavet Masser af forskellige Sigtemidler, baade faste og forskydelige. Naar et Skud var afgivet, var vi nogle Dreng, som var tilsagt til at bringe Pletten op til Medlemmerne, hvor det meget sagligt blev undersøgt og debatteret.

Hvornaar der blev begyndt at skyde med Remington-gevær, ved jeg ikke, men jeg kan huske, at et Medlem, som havde et dejligt Gevær, som vejede 25 Kg, fik det lavet om til Baglader. Det var Avlsbruger Chr. Henriksen, Lille

Ladegaard ⁵⁷⁾, som var en fin Skytte. Saavidt jeg ved, har han vist de fleste Sølvplader paa vort Skydebælte.

Inden for de gamle Skydebrødre var der, naar de var i Skoven, et meget fortroligt og gemytligt Samvær, som udfoldede sig baade i Humør og Satirisk Retning, men i Skoven blev alt tilladt.

Fra 1921-24, hvor Købmand Topp var Formand, er der kun to tilbage i Foreningen: Købmand Sven Hansen og Lange. Han var en udmærket Formand, myndig parret med Humør og forstod paa rette Maade at holde Traditionerne vedlige.

Ligeledes Knud Møller, som var Formand 1924-32, hvorunder vi ogsaa dyrkede Fugleskydning, som var en stor Festdag i Skoven.

1932 blev Købmand Sven Hansen Formand og er det denne Dag i Dag. Under hans Regime kom Besættelse og ødelagde en hel Del for os. Vore Bøsser blev os frataget, og vi blev forbudt at skyde. For dog at holde vor Forening i Live, arrangerede vi Keglespil paa Parnas hver Skydedag, som vel var meget fornøjeligt, men jo ikke vores egentlige opgave.

Vore Bøsser har vi aldrig faaet igen, saa den gamle Tradition at skyde paa vor gamle Bane kunde ikke lade sig gøre, da de Bøsser, vi nu har til Laans, er for langt-rækkende, saa vi maatte indmelde os i S.A.S&G og skyde paa Deres reglementerede Baner, hvor vi altsaa nu skyder, men naar Skydningen er forbi, drager vi tilbage til vor kære Søskov og Skydehus, og der spiser og fester vi saa, lige til vi bliver trætte.

Traditionen tro kalder Formanden til Samling efter Spisningen, og vi kaster saa alle nærmest til Keglen, et meget alvorligt Arbejde, fordi det koster 1 Genstand at

Kasse m. originalt tilbehør til skydning. Tilhørt købmand N. C. Hviid, der var medlem af skydeselskabet 1869-84. På mærkesedlen er skrevet årstallet 1875. Tilhører selskabet.

blive den daarligste, dog kan ingen tabe mere end 2 Genstande, men det er en Frisag, om man vilde handle og bli-

ve af med dem, man har tabt, eller faa lidt flere, det kan jo ogsaa hænde, dog ikke mere end 16 . . .”⁶²⁾

Urmager og guldsmed Frederik Lange (1875-1958), medlem af skydeselskabet fra 1922-58, udnævnt til æresmedlem i 1954. Fot. Struwe, 1946. (Privateje).

Optiker Torben Lange foran klubhuset. Som regerende skydekonge er Lange iført kongebåndet, siden 1973 med tre rækker sølvplader. Torben Lange er 4. generation af familien i selskabets historie. Fot. april 1998.

Erindringer v/Hans Urban Hansen ⁶³⁾

Hvad jeg er blevet fortalt om stiftelsen af Skydeklubben af 1900, og erindringer om SSS af 1848 fra min barndomstid i 1930'erne.

"Min morfar, læge Ole Chr. Jensen, nedsatte sig som læge i Sorø i november 1896. I et lille samfund som Sorø var der naturligvis et lille antal læger, der vel nok mere eller mindre havde delt patienterne imellem sig. Der var dog en læge, der var mere dominerende end de andre, og det var doktor Gjellerup.⁶⁴⁾ Kort tid efter, at min morfar var ankommet, fik han fra doktor Gjellerup et lille kort, hvorpå der stod: "Kære unge Mand. Jeg ønsker Dem velkommen til Sorø og haaber, at De maa blive glad for at være her. Mig kan De ikke tage noget fra, og de andre har ikke noget. Med Højagtelse Gjellerup, Læge."

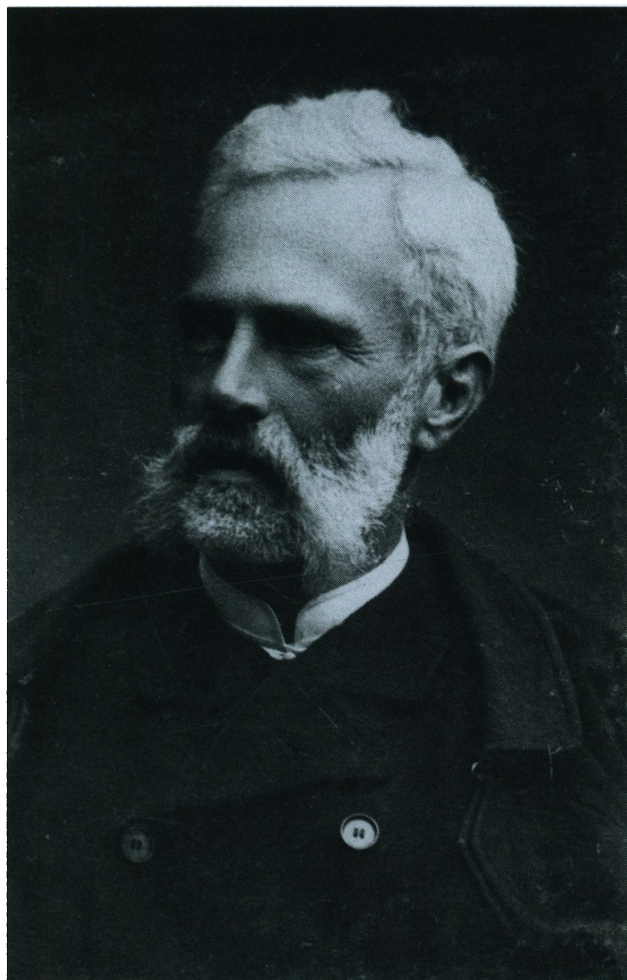
Denne doktor Gjellerup var medlem af Sorø sluttede Skydeselskab, hvad der senere skulle vise sig at skabe nogle problemer for min morfar.

Han var nemlig skyde- og jagtinteresseret og ville derfor gerne optages som skydebroder i dette selskab, og der var også flere af medlemmerne, der ville anbefale ham.

Når der på det tidspunkt og forøvrigt også langt senere skulle optages nye medlemmer, skulle der ballottes, d.v.s. hvert medlem fik udleveret en sort og en hvid kugle, deraf navnet ballotere, og når afstemningen skulle finde sted, skulle der afleveres en hvid kugle for ja og en sort kugle for nej. Var der blot en sort kugle i det samlede antal, kunne den foreslåede person ikke optages. Vedkommende, der afleverede en sort kugle, behøvede ikke give sig til kende eller på nogen måde begrunde sin indstilling.

Selv i vore dage, hvor vi stemmer på en mere demokratisk måde, kan et medlem stemme nej uden at skulle behøve at gøre rede for grunden hertil.

Da min morfar efter et par gange ⁶⁵⁾ ikke var kommet ind, og han nok havde en svag formodning om, hvem der

Akademilæge Poul F. J. Gjellerup, jfr. n. 64. Fot.: H. F. G. Hansen, Sorø, o. 1880 (SABf).

lagde den sorte kugle, der var nemlig kun een, besluttede han, at nu kunne det være nok.

Han samlede derfor en kreds af borgere, der i året 1900 dannede Skydeklubben af 1900.

I de første år var der lidt kold luft de to klubber imellem, men allerede i 1911 var der en tilnærmelse, idet 1848-selskabet inviterede nogle medlemmer af S.K. af 1900 til en fugleskydning, men endelig i 1951 blev det fra flere sider foreslået, at vi skulle have en eller anden form for kapskydning med S.K. af 1900, og det er siden blevet en fast tradition, at der efter afslutningen på sæsonen i hver klub blev skudt en kapskydning med deltagelse af de bedste 8 skytter fra hver klub, og det har begge klubber i årenes løb haft stor fornøjelse af.

Skydningerne har jo ikke altid fundet sted på de skydebaner, vi bruger nu, og spisning og det kammeratlige samvær har heller ikke altid været afviklet på samme måde.

Jeg kan personlig huske tilbage til sidst i trediverne, hvor jeg nogle få gange som dreng var med. Både min far og min onkel var jo skydebrødre (se n. 63).

På det tidspunkt lå det hus, hvorfra der både blev skudt og spist til aften, i nærheden af den mindesten, der står til venstre for vejen ned mod det nuværende hus. Huset lå lidt oppe ad bakken, og der blev skudt mod en skive, der var placeret for enden af en bro, der lå skråt til højre ud i vandet. For enden af denne bro var der foruden skiven placeret en tyk jernplade, bag hvilken markøren kunne sidde. Der blev som i dag skudt 8 skud, men højeste pointtal var 8, således at højeste pointtal pr. skydning var 64.

Når en skytte var klar til skydning, blev der ringet med en klokke for at sikre sig, at der ikke kunne ske ulykker, og det var strengt forbudt at skyde, før klokken havde lydt.

Patronerne ladede man jo selv inden skydedagen, og da det var med sortkrudt, kunne man ikke undgå at blive lidt snavset på fingrene i løbet af eftermiddagen.

Det var derfor Benjamin's (den yngste skytte efter

anciennitet) opgave at gå rundt med et vandfad og et håndklæde til hver enkelt skytte, således at de kunne få vasket hænderne.

Det er en opgave, vore Benjaminer ikke er belastet med, de har imidlertid så mange andre, datidens Benjaminer ikke havde. Vore Benjaminer skal sørge for borddækning, udskænkning af drikkevarer og opkrævning af penge. Den slags huslige sysler beskæftigede ikke engang Benjaminerne sig med dengang.

Man tog ikke som idag hjem direkte efter skydningen for bl.a. at hente sin mad, der var heller ikke så megen tid, da man først begyndte skydningen kl. 4 eftermiddag.

Maden blev nemlig bragt. Der kom "Det store kolde Bord" fra "Axelhus" sammen med en tjener. Firmaet H. A. Hansen havde jo på det tidspunkt hestevogne til at køre varer ud fra Trælasten, og en af disse vogne hentede maden og bragte den ud til skydehuset. Om tjeneren kom med hestevognen eller med egen befordring, skal jeg lade være usagt. Denne tjener dækkede så bord, anrettede maden og betjente brødrene aftenen igennem.

Næste dag hentede vognen så det snavsede service og bragte det tilbage til "Axelhus".

Der var kun få, der kørte i bil derud, og skulle de endelig gøre det, var der jo ingen promillegrænser, så der blev taget lidt mere for sig af varerne, end vi gør nu.

Der går mange morsomme anekdoter om, hvordan man kom hjem, men de er vist mere beregnet på mundtlig overlevering.

Tidene var jo på mange måder anderledes, vi er nok blevet lidt mere fornuftige på mange områder, men sikkert også lidt mere kedelige.

Jeg har været medlem af Sorø sluttede Skydeselskab af 1848 siden 1961, og jeg har i alle årene glædet mig til hver eneste skydedag.

Kan vi fortsætte med at betragte vore 6 årlige skydedage som nogle dejlige frikvarterer midt i hverdagen, er jeg sikker på, at der bliver mange jubilæer fremover."

Medlemmerne af skydeselskabet sommeren 1997. Forreste rk. fra v.: Knud Frandsen, Ole Just Hansen, K. B. Andersen (formand), Torben Lange (skydekonge), Poul Jacob Nielsen, Hans Urban Hansen og Steffen Nielsen. Bageste rk. fra v.: Sven Urban Hansen, Henning Schmidt, Helge Jørck, Ib Hahn Andersen, Tom Nielsen, Ib Villingshøj, Carl Andersen og Johannes Larsen. Fraværende: Henning Dynesen. Fot.: Georg Hemmingsen, Slagelse.

NOTER

1) I 1830 stiftedes i Fredericia "Det forenede borgerlige Skydeselskab", og i 1840 oprettedes "Horsens Borgerlige Skyttelaug", se Carl Theodor Jørgensen: Horsens Borgerlige Skyttelaug 1840 - 1940", Horsens 1940. - Museerne i Fredericia og Horsens takkes for henvisninger.

1a) Se la Cour: Sorø Bys Historie gennem tre Hundrede Aar, Sorø 1938, s. 255. Originalbrevet befinder sig i dag på Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm i København (herefter forkortet LA) under Sorø Akademis Skove, j.nr. A2286, pakke nr. 25.

2) Sstds., s. 167. La Cour citerer her fra optegnelser af Carl Anton Freuchen i lektor Fr. Matthiessens arkiv på Sorø Akademis Bibliotek (herefter SAB). Se videre n. 8 her.

3) "S.S.S. af 1848", art. i: Jul i Sorø 1973, s. 18.

4) N. 7 til Kelstrups artikel om bemeldte emne i Jul i Sorø 1996 med titlen "Krudt og kugler bag klosterporten" og at læse på s. 37-40. Hans udmærkede noteapparat blev beklageligvis ikke trykt sammen med artiklen. For lejlighed til at se de uudgivne noter i manuskriptform takker forf. hermed Kelstrup på det hjerteligste.

5) Om træårskrigen 1848-50 er der skrevet mange historiske værker, her henvises blot til bd. 11 i Politikens Danmarkshistorie, Kbh. 1964, s. 229ff.

6) Om Ingemann se f.eks. Dansk Biografisk Leksikon (DBL), bd. VII, Kbh. 1981, s. 103 ff.

7) Se n. 2 på s. 432 og n. 2 på s. 434 i Breve til og fra B. S. Ingemann, udg. af V. Heise, Kbh. 1879. Kampsangene, der var færdiggjort pr. 8. maj 1848, findes gengivet i Samlede Romanzer, Sange og Eventyrdigte, 9. bd., Kbh. 1864, s. 69-73.

8) Freuchen, der nedskrev sine erindringer temmeligt sent, o. 1910, var født 1835 og blev optaget i Akademiets III kl. i 1847 og student derfra i 1855 (se Soraner-Biografier 1822-1900, Kbh. 1977, s. 130). Han var altså blot ca. 13 år gammel i marts 1848.

9) Nyholms erindringer, af ham selv betitlet "Livsfragmenter. Sorø 1839-49", ligger som Freuchens i lektor Fr. Matthiessens arkiv på SAB. Erindringerne er nedfældet ca. 1910-12, i hvilket år Nyholm døde. Nyholm, f. 1829, kom på Sorø Akademi i 1839 som elev i I klasse og blev student i 1847. Han læste videre i Sorø som såkaldt akademister og tog cand.phil.-eksamenen på de normerede to år, d.v.s. i 1849, som en

af de allersidste studerende ved Akademiet. (Den akademiske overbygning blev afskaffet reelt i 1849). Om Nyholm se Soraner-Biografier 1822-1900, Kbh. 1964, s. 92.- Nyholms "Livsfragmenter" er gengivet m. indledende kommentar hos Per Salling: Fra Tugtens Tid, Kbh. 1990, s. 64-68.

Iøvrigt må det her bemærkes, at Freuchens og Nyholms omtale af røret i martsdagene i Sorø, er refereret i Soranerbladet II, 91, og i Fr. Matthiessen: Skolen og Opdragelsesanstalten i: Sorø. Klostret, Skolen, Akademiet gennem Tiderne, 2. bd., Kbh. 1931, s. 565. Jfr. også senest Claus Bjørn: 1848. Borgerkrig og revolution, Kbh. 1998, s. 138. (Bjørn gengiver her det pågældende afsnit hos Matthiessen, anf. værk).

10) Det særlige aspekt af mødet d. 23. marts 1848: at der her samledes akademilærere og borgere i skøn forening, fremhæves meget rigtigt som noget på den tid ret uhørt af Fr. Matthiessen i det i n. 9 omtalte bidrag til Sorø-bogen, 2. bd., Kbh. 1931, s. 564f.

11) M.h.t. antallet lærere se "Medd. ang. Sorø Akademi 1849-56", Kbh. 1856, s. 29 og 94, og ang. antallet af akademister se årsskrift for Sorø Akademi 1848, Sorø 1848, og pkt. 14 i Nyholms "Livsfragmenter".

12) Se Lars Kelstrup, anf. værk, s. 37f.

13) Udover DBL se B. S. Ingemann: Tilbageblik på mit Liv og min Forfattervirksomhed 1811-1837, Kbh. 1863, s. 17; F. Rønning: B. S. Ingemann. Liv og Digtning, Kbh. 1927, s. 86ff.

14) Om Prehn se især H. G. Olrik: Lærerstanden ved Sorø Akademi og dets Skoler 1822-1922, art. i Aarsskrift fra Sorø Akademis Skole for Skoleåret 1921-22, Sorø 1922, s. 95f. Jfr. Fr. Matthiessen, anf. bidrag, s. 594-596 (portræt på s. 595); Per Salling: anf. værk, ill. m. tilhørende tekst s. 81, beskrivelse v/elev s. 82-83 og billedtekst s. 161 samt omslaget (gengivelse af "Stengangen"; originalbilledet hænger på Kunstmuseet i Sorø, duplik på Akademiets lærerværelse). Se endv. Folketælling for Sorø 1845 (kopi på Sorø kommunes lokalhistoriske arkiv); la Cour, anf. værk, s. 158.

15) Om Bojesen se H. G. Olrik: Oversigt over Lærerstanden ved Sorø Akademi og dets Skoler 1822-1922 i: Aarsskrift fra Sorø Akademis Skole for Skoleåret 1920-21, Sorø 1921, s. 18f og 23; Fr. Matthiessen, anf. bidrag, s. 561-565.- Det er mærkeligt, dersom mødet d. 23. marts 1848, og hvad det afstedkom, ikke har efterladt sig spor i officielle papirer, men det er ikke lykkedes at påtræffe noget i den retning. Således er H. P. Selmer: "Supplement til Københavns Universitets Aarbøger" for 1848, Kbh. 1848, og Årsskriftet (el. "Indbydelsesskrift") for Sorø Akademis Opdragelsesanstalt og Skole for hhv. 1848 og 1849 ganske tavse herom.

- 16) Som n. 9. (Refereret af Fr. Matthiessen i anf. bidrag, s. 565).
- 17) Som n. 1.
- 18) Se A. Valentiner: Herregaardsskytterne i 1848, Kbh. 1898, s. 6-9 (om oprettelsen) og s. 116 (her nævnelser af Sarauw'erne).
- 19) Her refereret fra Per Salling, anf. værk, s. 44 (erindringer af Carl Rambusch, SAB).
- 20) Brev til og fra Ingemann (se n. 7), s. 436f.- At Wilster tænker på skovrideren og ikke juristen, turde været hævet over enhver tvivl. Den vel knapt så krigeriske jurist Ernst Sarauw var storebror til Rudolph, se n. 21.
- 21) Om R. Sarauw se Th. Hauch-Fausbøll (THF): Patriciske Slægter, 4. Samling, Kbh. 1919, s. 182f.; L. F. la Cour: Godset Sorø Akademis Funktionærer, Sorø 1947 (dupl.), s. 58, 59 og 76. Begravet på Sorø gl. kgd., se Niels P. Larsen: Begravelsespladser i Sorø, Sorø 1908, s. 90. - Om Ernst Sarauw se THF, anf. værk, s. 180.
- 22) Se Meddelelser angaaende Sorø Akademi 1857-78, s. 276; Kelstrup, anf. værk, n. 11.- Skydebanen blev bekostet, fordi Akademiet som alle andre lærde skoler i 1861 fik lov til at afholde skydeøvelser med de ældste elever. Frem til 1875 var det Prehn, der forestod dem.
- 23) Om Eide se THF, s. 182; A. Oppermann: Søer og Skove, bidrag i Sorø-bogen 1931, s. 74-76 m. portræt; la Cour, 1938, s. 256; samme, 1947, s. 57 og 58.- Eide beholdt sine stillinger frem til dødsåret 1882. Begravet på Sorø gl. kgd., se Niels P. Larsen, anf. værk, s. 94.
- 24) Se L. F. C. Krogh: Skyttesagen i Danmark 1861-1911, Kbh. 1911, s. 9ff. (om oprindelsen), s.50 (skytteforeninger i Sorø Amt pr. 1865), s. 143f. (om Amts-skytteforeningen og skytteforeningen i Sorø); Preben Christiansen: De Danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger 1861-1971, Kbh. 1971, s. 298; Vagn Fredens (red.): Sorø Amts Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforening 1867-1967, Sorø (1967), s. 6f. Se også ang. det generelle Ib Nordby: Sablen og den bløde hat, Odense 1995, kap. 1 og 2.
Ang. en stiftelsesdato for Sorø Skytteforening (som navnet er nu) lader den sig mærkeligt nok ikke fastslå mere præcist end anslået. Dens eget arkiv er mangelfuldt for de første år, men i de gældende vedtægters § 1 hævdes det dog, at foreningen er stiftet i 1867.
- 25) 1868-årgangen af Sorø Avis findes bl.a. i arkivet hos Dagbladet i Sorø. Forf. takker for lov til at gøre brug af det. (En omtale af SSS endnu tidligere i 1868 har ikke kunnet påtræffes).
- 26) Protokollen beror i selskabets eget arkiv. Den dækker perioden 1868 - 1891 (herefter protokol I). De ældste vedtægter findes gengivet bag i nærværende skrift. Navnet "Sorø og Omegns (fremhævelse v/forf.) sluttede Skydeselskab" ses ikke anført andre steder og må bero på en misforståelse hos den daværende sekretær.
- 27) De tre navne findes i afskrift under de håndskrevne vedtægter. At Smith var formand fra begyndelsen af, fremgår eentydigt af en optegnelse på s. 6 bagfra i protokollen i forbindelse med, at han i 1876 blev udnævnt til æresmedlem. At Smith, som Carlsen hævder i sin art., s. 22, var midlertidigt udmeldt fra 1876-80, er ikke korrekt ud fra mødereferaterne i protokollen at dømme. Noget andet er, at han ikke deltog i skydningerne fra og med juni 1876 og til og med sommersæsonen 1879. Den opståede mulighed for et ekstra skydende medlem blev da - vel lidt ureglementeret - udnyttet!
- 28) Som n. 25 og se la Cour, 1938, s. 258 og 261.
- 29) Om se Søren Smith se la Cour, 1938, s. 226f. (citatet er herfra) og s. 337 (ejerliste for den smithske ejendom i byen). Begravet på Sorø gl. kgd., se Niels P. Larsen: anf. værk, s. 100.
- 30) Om Hanson som skovrider se A. Oppermann, anf. værk, s. 84 m. portræt; la Cour, 1947, s. 58, 59. Om Hanson som skytte i skydeselskabet se protokol I og Skyde- og Forhandlingsprotokollen for 1892 - 1912, ligeledes i selskabets arkiv (herefter protokol II). Begravet på Sorø gl. kgd., se Niels P. Larsen, anf. værk, s. 100.
- 31) Se kortet i Kelstrup, anf. værk, s. 40. (Kortet blev udarbejdet af hensyn til ny skydebane for akademieleverne, men selskabets bane ses so oder so markeret ved bygningsmarkeringen (for skydeselskabets skydehus).
- 32) Brev af 8. juni 1875 fra Techt og skovrider Hansons brev til Eide af 25. s.m. beror i LA under Sorø Akademis Skove (j.nr. ukendt af forf.).- Techt ligger begravet på Pedersborg kgd.
- 33) De ny vedtægter blev trykt hos Häuser i Sorø samme år (eks. i selskabets arkiv).
- 34) Se relevante indførsler i protokol II. Om Lauritzen specielt se Marcus Pedersen (red.): Lærer- Biografier i: Soraner-Biografier 1901-1960, Kbh. 1970, s. 1:18. Om det soranske Soldaterkorps og Lauritzen se Kelstrup: Skydning slut - Geværer til salg, art. i: Soranerbladet april 1996, s. 51ff.- "Sorø Vaabenbroderafdeling" (senere kaldet "De danske Forsvarsbrødre" for Sorø og Omegn), blev stiftet 1. marts 1861 som en lokalafdeling af "De danske Vaabenbrødre", der blev oprettet d. 10.

april 1859 som en sammenslutning af veteraner fra Treårskrigen (se Jens Jensen: Selskabet De danske Vaabenbrødres Historie gennem halvtreds Aar, Kbh. 1910). Alderen på Sorø-afdelingen er bl.a. dokumenteret igennem et sjældent sangblad fra 1913. Jfr. la Cour, 1938, s. 263.

35) Indførsel i protokol II under året 1896.

36) Koncept dat. 12. okt. 1897 i Sorø Akademis Skovvæsen, j.nr. A 3055, pk. 25 (LA).

37) Se skrivelse af 30. juli 1900 i Sorø Akademis skovvæsen, j.nr. A4347, pk. nr. 25 (LA). Tilladelsen blev derefter fornyet regelmæssigt, jfr. originale skrivelser af 26. oktober 1902, 1. juni 1908, 20. juli 1914 og 30. april 1928 i skydeselskabets arkiv.

38) Citat fra protokol II under 1899.

39) De faktuelle oplysninger om "Skydeklubben af 1900" findes i klubbens ældste forhandlingsprotokol, der beror i klubbens arkiv. For brug af denne kilde takkes Skydeklubbens nuværende formand Hugo Jacobsen hjerteligt.

40) Brev i Sorø Akademis Skoves arkiv, j.nr. A4310, pk. nr. 25 (LA).

41) Brev af 12. juli 1900 i Sorø Akademis Skoves arkiv, j.nr. A4331, pk. nr. 25 (LA). Den ekstraordinære generalforsamling d. 9. juli 1900 er ganske uomtalt i Skydeselskabets egen protokol!?

42) Skrivelse af 30. juli 1900 i Sorø Akademis Skoves arkiv, j.nr. A4347, pk. nr. 25 (LA). Jfr. la Cour, 1938, s. 262. La Cour berører sammesteds oprindelsen til det ny skydeselskab, men 1938 var stadig for tæt på begivenhederne til, at la Cour turde gå nærmere ind på årsagerne.

43) Denne forklaring er af sen dato. Den kan findes i Sjællands Tiden- de d. 21. maj 1973.

44) Om Wendt se la Cour, 1947, s. 63, 64.

45) Hvor der i dette og de følgende afsnit XII-XIII refereres til begivenheder i selskabets historie, og der ikke oplyses andet, bygger informationen på optegnelser i protokol II og Skyde- og Forhandlingsprotokollen for 1912 - 1950 (herefter protokol III). Jfr. også kort art. om skydeselskabet i Danmarks Amter, 4. bd. (Sorø Amt), Kbh. 1929, s. 223 (også her - udadtill! - tales om en "næstformand").

46) Remington-riflen var et amerikansk bagladergevær, konstrueret i 1863. Den blev indført i den danske hær i 1867 og vandt derpå indpas i De danske Skytteforeninger, ligesom det blev tilladt brugt i de lærde

skoler, herunder Sorø Akademis Skole. Se Krogh: anf. værk, s. 106ff. (m. ill.); Kelstrup: anf. værk, s. 38f. + n. 15. En samtidig, populær beskrivelse af Remington-riflen findes i: "Folkelæsning. Smaastykker", 4. hft., Kbh. 1867, s. 37-46 (ill. art. af en "E.M.").

47) Se Fredens: anf. værk, s. 13.

48) Til det her fra protokol II citerede referat er der intet modsvarende referat i Skydeklubben af 1900's protokol I.

49) Om slægten Hansen og deres virksomhed se heftet v/anonym forf.: "Købmandsgaarden paa Storgade 1852-1952", upag. og u. tryksted og -år.

50) Blandt foreningens historiske effekter findes en kegle, som iflg. traditionen er "ældgammel", og det er da bestemt ikke umuligt, at den kan stamme fra 1880'erne og i så fald er drejet af Kildeberg selv.- Når det i referatet af generalforsamlingen i 1887 hedder, at selskabet havde solgt "sit gamle Skydehus i Hjortenæs Skov" for 4 kr., må det bero på en misforståelse, for bane m. hus dér tilhørte Akademiet, hvorimod keglebanen derude var anlagt for skydeselskabets skyld, og det var jo den, der var blevet sat til salg i 1870.

51) Helt ukendt med salonskydning var skydeselskabet jo ikke (jfr. afs. IX), men det var ikke forekommet længe - det havde ikke været praktiseret siden 1875!

52) Amtskytteforeningen fik bane i "Krebsehøsvænget" i Søskoven o. 1900. Et nyt skydebaneanlæg, der var så moderne som vel muligt, blev opført sammesteds i 1927 og 1929, således at der udover mulighed for at skyde m. riffel el. gevær på 250 m kunne dystes m. salonbøsse på 50 m. Se Fredens: anf. værk, s. 11 og 14.

53) Hvor intet andet er anført, stammer oplysningerne for perioden 1951-1979 fra Forhandlings- og Skydeprotokol for samme år = protokol IV (Selskabets arkiv).

54) Det hører med til billedet af Carlsens alsidige interesser, at han fra 1951-78 var formand og egentlig leder af Sorø Amts Museum. Se Torm: Fra genåbning via kriser til konsolidering, art. i: Sorø Amts Museum 1916-91, Sorø 1991, s. 22ff. (Portræt på s. 22).

55) Eksemplarer findes i selskabets eget arkiv.

56) Kildegrundlaget for dette afs. er protokol IV og Forhandlings- og Skydeprotokol for 1979 -.

57) C. Henriksen havde opr. titel af sognefoged, virksom i Munke Bjergby, senere blev han proprietær på Ll. Ladegård. I 1870 blev han medlem af skydeselskabet, hvor han var aktiv til 1901. Han afløste Hanson som formand i 1894 og var det til og med 1899. Han var en fantastisk god skytte: skydekonge udover 1874 i 1876, 1877, 1878, 1882, 1883, 1884, 1887, 1888, 1891 og 1896. (Man kan godt spørge: hvor er alle de andre pokaler blevet af?). Om Henriksen se iøvrigt: la Cour, 1938, s. 261, hvoraf det fremgår, at et godt forhold mellem land og by lå Henriksen på sinde. Sådan må hans medlemsskab i SSS af 1848 også opfattes.

58) Jfr. især ref. af 4. juni 1973 i protokol III.

59) Det er en lokal kulturhistorisk sidegevinst af arbejdet med dette opus, at det nu, hvor der før var tvivl, kan fastslås med stor sikkerhed, at Sorø-smeden Peter Chr. Christensen (1805-90) ophørte sit virke pr. 1888. Da han var den sidste aktive sølvmed i Sorø, måtte selskabet gå til Slagelse for at finde en smed, der fortsat kunne lave kongeskiltene. Se Chr. A. Bøje: Danske Sølvmærker, bd. II, Kbh. 1982, s. 55 (om PCC) og 62 (om JR).

60) I selskabets arkiv ligger et anonymt manuskript til en festtale ved 100-års jubilæet i 1948. Af sammenhængen fremgår det klart, at talen er skrevet af Frederik Lange, daværende nestor. Manuskriptet er ufuldkomment, idet der mangler et afsnit mellem en kort indledning om 1848-situationen (der udelades her) og beskrivelsen af forholdene efter 1882. Manuskriptet er blevet bearbejdet ortografisk af forf. Talen blev iøvrigt delvis refereret i den lokale dagspresse, se Sorø Folketidende, Sorø Amts Dagblad og Sorø Amtstidende d. 25. april 1948 (udklip i selskabets arkiv).

61) Urmager Carl Lange, medlem af selskabet i 1880-88 og 1897-1903.

62) Skikken "at kaste til kegle" siges blandt skydebrødrene at være æld-

gammel, men dette udsagn er det ældste, forf. har kendskab til. Keglespil i alm. form blev praktiseret af foreningen sidst i 1800-tallet, og i 1887 fik man formentlig en ny keglebane i Søskoven. På et eller andet tidspunkt er den gået ud af brug, og i den forbindelse kan traditionen med at kaste til kegle være opstået, som en reminiscens af keglespillet. Den i n. 50 nævnte kegle er bevaret som "mål" i den ny form for spil. Spillet påbegyndes efter fællesspisningen og kaffen på stien udfor klubhuset.

63) Hans Urban Hansen (HUH), der er selskabets nestor i dag (medlem siden 1961), har nedfældet erindringerne i april 1998 med særligt henblik på dette jubilæumsskrift. HUH er f. 1931 som søn af dir. Just Urban Hansen (1903-72), der var medlem af selskabet fra 1932-72. Sven Hansen (1895- 1981) var bror til denne. Deres far, købmand Urban Hansen (UH, d. 1931) var medlem fra 1920-21. UH var søn af købmand H. A. Hansen, medlem fra 1869-76. En storebror til UH var Herman Løvenskjold Hansen, medlem 1877-91.

Hans Urban Hansen udgør sammen med sin bror, dir. Ole Just Hansen, 4. generation af købmansfamilien Hansen i Sorø sluttede Skydeselskab, og 5. generation har siden 1996 været repræsenteret ved en søn af Hans Urban Hansen, brandchef Svend Urban Hansen.

64) Gjellerups fulde navn var Poul Frederik Jacob Gjellerup. Han var f. 1835 i Roholte og blev medicinsk kandidat ved nytår 1861. I krigen i 1864 tjente han som underlæge i hæren. I juli 1865 blev han ansat som læge ved Sorø Akademi. Denne stilling beholdt han til oktober 1910, hvorefter han flyttede til København. Han døde dér i april 1930. Se Gordon Norrie: Sorø Akademis Læger, Kbh. 1940, s. 79f. Medlem af skydeselskabet i Sorø blev han i 1881 og var det til sin død. Formand fra 1907-10, æresmedlem fra 1915. Se protokol II og III.

65) Som beskrevet i afs. X, er der faktisk ikke belæg for mere end eet forsøg fra dr. Jensens side på at blive optaget.

APPENDIKS A

Vedtægterne for SSS fra 1868, afskrift efter protokol I.

1. Selskabet, som nu bestaar af 16 Medlemmer, maa ikke forøges, og kan saaledes kun optage nye Medlemmer efter at Afgang har fundet Sted.
 2. Selskabet samles hver Sommer i Tidsrummet fra 1ste Maj til 30 September 6 gange til Skiveskydning med Riffel paa en dertil indrettet Skydebane i Sorø's nærmeste Omegn samt i Vintertiden 4 gange til Aftenunderholdning med Salonbøsse i Sorø By. Det er tilladt at benytte Rifler af hvilkensomhelst Konstruktion og Kaliber. Bøsse og Ammunition maa enhver Skytte selv sørge for at have til Brug. Der skydes hvergang efter Lodtrækning.
 3. Ved hver Riffelskydning gjøres 8 Skud til en Skive med Point fra 1 til 8. Pointerne indtegnes i en dertil indrettet Protokol for alle 6 Skydninger.
 4. Til Bestridelse af de nødvendige Udgifter ved disse Skydninger, saasom Skiver, Markør og deslige og til Anskaffelse af Gevinster erlægges hvert Medlem til foran omtalte Riffelskydning 1 rdl, der samles og opbevares af Kassereren.
 5. Efter Tilendbringelsen af 6te Skydning, og naar pointerne for alle 6 Skydninger ere sammentalte, finder Præmiefordelingen sted, saaledes at hvert Medlem faar en Gevinst, med Nr. fra 1 til 16 i henhold til Antallet af hans Point.
 6. Naar alle Udgifterne er fratrukket det indkomne Beløb, bliver Resten at anvende til Anskaffelse af 16 Præmier af forskellig Størrelse og til en Værdi fra 2 til 8 rdl. Udvalget og Indkjøbet af Præmierne besørjes af Bestyrelsen.
 7. Bestyrelsen skal bestaae af 3 Medlemmer og 1 Supleant, som vælges ved Stemmemøder, og hvis Funktionstid ikkun skal indbefatte een af de tvende aarlige Afdelinger af Selskabets Sammenkomster, og bliver saaledes at vælge paany for den kommende Saison ved den første Samling i hver Afdeling.
 8. Bestyrelsen har at sørge for alle Arrangementer til Selskabets Sammenkomster, ligesom ogsaa alle Tvilsspørgsmål afgjøres af Bestyrelsen. Skulle nogen af dens Medlemmer personlig være interesseret i en saadan Sags Afgjørelse, da skal han fratræde Bestyrelsen, indtil Tvistigheden ved Tiltrædelse af et andet af Selskabet valgt Medlem er blevet afgjort.
 9. Naar et Medlem udebliver fra en Skydning, da bliver hans 8 Skud at gjøres af 8 af de tilstedeværende Skytter med 1 Skud af hver i den Orden, disse staa opført paa Skydelisten for den Dag, nemlig 1 til 8.
 10. Til Selskabets Kasse erlægges:
 1. For Udeblivelse uden at have meldt Forfald: 3 mark
 2. For Udeblivelse over 1/2 Time efter den vedtagne mødetid: 1 mark
 3. For at paasætte Fænghætten førend man er paa Anlægget: 3 mark
 4. For at bære Bøssen i anden Stilling end med Munden opad: 1 mark
 5. For forsømmelse af Ringning med den dertil ophængte Klokke: 1 mark
 6. For 1 Klik: 4 sk.
 - Klikkes 3 Gange, er Skudet tabt.
 7. For Cigarrygning i Ladeteltet: 1 mark
 8. Udebliver et Medlem 3 paa hinanden følgende Gange uden at have meldt Forfald, betragtes han som udtraadt, og et nyt Medlem kan optages.
 9. Fremmede kunde indføres af et Medlem, men kan ikke deltage i Skydningen om Gevinsterne.
- (P.S.
Pengeenheder 1868
1 rigsdaler = 2 kr. (i sølvværdi)
1 rigsdaler = 6 mark a 33 1/3 øre
1 mark = 16 skilling = 4 ca. 2 øre).

APPENDIKS B

De nugældende vedtægter fra 1997.

§ 1.

Formål.

Selskabets formål er dels at vedligeholde skydefærdighed med riffel og dels at samle medlemmerne til hyggeligt samvær med spisning i skoven.

§ 2.

Medlemstal.

Selskabets medlemsantal må ikke være over 16 skydende medlemmer og 8 ikke skydende medlemmer, blandt hvilke der kan udnævnes æresmedlemmer. Kun mænd kan optages.

§ 3.

Styrelsen.

Styrelsens medlemsantal er 3. De vælges på den ordinære generalforsamling blandt de skydende medlemmer ved skriftlig afstemning og simpel stemmeflerhed. Formanden vælges først, derpå 2 andre styrelsesmedlemmer, de deler selv forretningerne. På samme måde vælges en suppleant, som tillige er kasserer, derefter 1 revisor og 1 revisorsuppleant. Alle vælges for 1 år.

Styrelsen bestemmer skydedagene og øvrige ordinære sammenkomster, afgør uenigheder i skønssager, der vedrører skydningerne, samt har omsorg for selskabets ejendele, ligesom den sørger for at markøren og alt fornødent materiel er tilstede på de fastsatte skydedage.

Alle andre forhold afgøres på en generalforsamling.

Er kun 2 styrelsesmedlemmer tilstede og ikke enige om en afgørelse, træder suppleanten til. Hvis suppleanten ikke er tilstede, vælger de et af de tilstedeværende medlemmer til medhjælp. Kan der ikke enes derom, overlades valget til de tilstedeværende medlemmer med simpel stemmeflerhed. Er et styrelsesmedlem personlig interesseret i afgørelsen af den under forhandling værende sag, fratræder han styrelsen, indtil sagen er afgjort.

Æresmedlemmer og ikke skydende medlemmer kan ikke have sæde i styrelsen.

§ 4.

Medlemskontingent.

Ethvert skydende medlem betaler årligt et kontingent, der fastsættes på den ordinære generalforsamling.

Kassereren opkræver kontingentet inden tredje skydning.

De 5 vandrepæmier uddeles ved jubilæumsfesten i 1998 til det medlem, der har flest "ejendele" i det.

Man kan kun modtage een præmie pr. medlem.

Efter 1998 uddeles 3 præmier, hvis art og værdi bestemmes af styrelsen.

§ 5.

Ikke skydende medlemmer.

Medlemmer, som ikke mere ønsker at deltage i skydningerne, kan blive stående som ikke skydende medlemmer af selskabet, når de i mindst 10 år har været skydende medlemmer, med mindre særlige omstændigheder indtræffer. Ikke skydende medlemmer har ret til at overvære skydningerne og til at deltage i selskabets sammenkomster. De betaler 100 kr. i årligt kontingent, de har stemmeret og andel i selskabets formue eller ejendele på lige fod med de skydende medlemmer.

§ 6.

Generalforsamlinger.

Ordinær generalforsamling indkaldes med mindst 12 dages varsel. Generalforsamlingen har følgende dagsorden:

1. Valg af dirigent.
2. Formandsberetning.
3. Aflæggelse af regnskab og fastsættelse af kontingent.
4. Valg af formand.
Valg af 2 bestyrelsesmedlemmer.
Valg af 1 styrelsessuppleant (kasserer).
Valg af revisor og revisorsuppleant.
5. Indkomne forslag, (bl.a. valg af nye medlemmer).
6. Eventuelt.

Forslag til vedtægtsændringer skal være styrelsen i hænde inden 1. maj s.å.

Ved enhver generalforsamling må mindst halvdelen af medlemmerne være tilstede, (skydende og ikke skydende) for at afstemning kan foretages.

Enhver forandring i vedtægterne fordrer skriftlig afstemning og 2/3 af de fulde medlemsantals stemmer, iøvrigt er simpel stemmeflerhed mellem de tilstedeværende afgørende.

Kun personlig tilstedeværelse giver stemmeret.

§ 7.

Skydningen.

Selskabet afholder hver sommer i tiden 1. maj til 30. september 6 ordinære skydninger.

Der skydes til skive på Sorø Amts Skytteforenings baner i Krebshusvænget. Der skydes med riffel på 200 m afstand til 10 delt skive af

type som hærens M-1, med 20 cm ringbredde. Kunstige sigtemidler må ikke benyttes.

Enhvers nummer under skydningerne bestemmes af styrelsen. Hver skyder 8 skud, hvis points indføres i skydeprotokollen, som i den anden ende er forhandlingsprotokol. Har efter sidste skydning 2 eller flere det samme antal points, skal der gøres omskydning, indtil et forskelligt antal points pånås, eller nærmeste kugle afgør det. Ingen må skyde 2 skud umiddelbart efter hinanden.

Fremmede kan medtages og kan deltage i skydningen.

§ 8.

Udeblivelse og forfald.

Udebliver et skydende medlem ved en ordinær skydning, skal det meldes til styrelsen inden 1 time før skydningens begyndelse. Man er da berettiget til ved næste skydning at skyde sine manglende 8 skud. Denne efterskydning foregår således, at rækken af efterskud kommer efter den tilsvarende række ordinære skud.

Udebliver et medlem 2 eller flere skydninger efter hinanden, kan han kun for den sidste af dem få efterskydning. Mangler han ved årets slutning kun 1 skydning, da får han her gennemsnittet af sine øvrige skydninger, mangler han derimod flere, får han for hver skydning det mindste pointtal, der er opnået af de øvrige medlemmer ved de pågældende skydninger.

Det er tilladt at skyde sine efterskud fra den foregående skydning og opsætte dagens skydning til næste skydedag.

Ved pludselig opstået invaliditet hos et medlem, kan han efter et eller flere skud ophøre med skydningen den dag, og næste gang gøre de manglende skud som efterskud. Har han i dette tilfælde tillige en efterskydning, gælder denne §'s 2det stykke. Udebliver han næste gang, får han, svarende til det antal skud han i den pågældende skydning mangler, gennemsnittet af samtlige i sæsonen afgivne skud.

Udebliver et medlem fra samtlige ordinære skydninger eller undlader at betale sit kontingent inden tredje skydning, betragtes han som udmeldt, medmindre han er forhindret ved sygdom eller fraværelse fra hjemmet i hele tiden mellem første og sidste skydning.

§ 9.

Mulkter.

For skydende medlemmer:

1. For at udeblive uden melding indtil en halv time efter skydningens begyndelse: kr. 50,00
2. For helt at udeblive fra skydningen uden melding: kr. 100,00
3. For at forlade skydebænken med ladet riffel: kr. 50,00
4. Overtrædelse af § 13: kr. 20,00

§ 10.

Ekstraordinære skydninger.

Fordrer særlig dertil valgt styrelse, og medlemmerne er ikke pligtige til

at deltage. De vedkommer ikke foreningens kasse. Fremmede kan medtages og deltage i skydningen. Selskabets vedtægter er gældende, og den valgte styrelse er ansvarlig for disses overholdelse.

§ 11.

Nye medlemmer.

Optages på ordinære eller ekstraordinær generalforsamling. Indmeldes 7 dage forud til styrelsen gennem et medlem. Der fordrer skriftlig afstemning og 2/3 stemmeflerhed af de afgivne stemmer. I tilfælde af flere forslag til samme plads gældende almindelig stemmeflerhed, - i tilfælde af stemmelighed foretages lodtrækning.

Ved optagelsen betales et af styrelsen nærmere fastsat beløb som part i hus m.m. Et forhenværende medlem kan påny uden ballotation indmelde sig, når der er plads ledig i selskabet, og går i så tilfælde forud for de eventuelle nyanmeldte. Han betaler intet indskud, men det nævnte beløb til hus, såfremt det ikke tidligere er betalt.

Nyt, tidligere medlem indtræder på sin oprindelige plads.

§ 12.

Udmeldelse.

Udmeldelse af selskabet skal ske skriftligt til formanden inden 1. maj.

Medlemmer, der er gået ud af selskabet, har ingen del i selskabets ejendele.

§ 13.

Vedligeholdelse af liv og kræfter.

Ved spisningen iagttages, at ingen må sætte sig til bord eller tænde tobak ved bordet, forinden formanden, eller i hans fraværelse et af de andre styrelsesmedlemmer, har givet tegn dertil.

Efter sidste skydning festspisning, der uddeles gevinsterne, og kongebåndet overgives til skydekongen.

§ 14.

Selskabets ejendele.

Styrelsen skal optage en liste over selskabets ejendele og denne skal ved hvert års generalforsamling indføres i protokollen og gennemgås.

Ethvert medlem er medejer af selskabets ejendele og skal bidrage sit til, at disse ikke lider overlast.

Skydehuset skal være brandforsikret.

§ 15.

Når alderen trykker og opløsningens time nærmer sig.

Hvis medlemstallet synker ned under 8, kan selskabet opløse sig.

I tilfælde af opløsning sælges ejendelene, og det indkomne beløb anvendes i veldædigt øjemed efter en generalforsamlingsbeslutning.

Vedtaget på ordinær generalforsamling den 20. maj 1997.

Oversigt over formænd for Sorø sluttede Skydeselskab af 1848:

1868 - 1892: Købmand Søren Smith

1892 - 1894: Skovridder Hanson

1894 - 1899: Propr. C. Henriksen

1899 - 1907: Landinsp. K. L. Dedenroth

1907 - 1910: Akademilæge Gjellerup

1910 - 1911: Apoteker H. Clausen

1911 - 1921: Propr. Rothe Hansen

1921 - 1924: Købmand Axel Topp

1924 - 1932: Telegrafbestyrer Knud Møller

1932 - 1949: Købmand Sven Hansen

1949 - 1974: Civ.ing. Mogens A. Carlsen

1974 - 1976: Dir. Hans Urban Hansen

1976 - 1981: Civ.ing. Mogens A. Carlsen

1981 - 1989: Murermester Poul Jacob Nielsen

1989 - 1997: Ford-forhandler Knud Frandsen

1997 - : Luftkaptajn K. B. Andersen

Oversigt over de fem mest vindende skydekonger:

Knud Frandsen, 17 gange

Hans Urban Hansen, 16 gange

C. Henriksen, 12 gange

Knud Møller, 11 gange

Sven Hansen, 10 gange